

L' AGULLA

DRAMA EN TRES ACTES Y EN VERS

OBRA POSTUMA

ORIGINAL DEL MALAGUANYAT Y EMINENT POETA

MESTRE EN GAY SABER

Don Francesch Pelay Briz

Estrenat ab extraordinari éxit en lo *Teatro Catalá* instalat
en lo de *Romea*, la nit del 12 d' Octubre de 1894.

—••••—
Preu: 8 rals
—••••—

BARCELONA
«*Lo Teatro Regional*»

1892

L' AGULLA

Biblioteca del TEATRO REGIONAL

L' AGULLA

DRAMA EN TRES ACTES Y EN VERS

OBRA PÓSTUMA, ORIGINAL DEL MALAGUANYAT Y EMINENT POETA

MESTRE EN GAY SABER

Don Francesch Belay Briz.

Estrenat ab extraordinari éxit en lo *Teatro Catalá* instalat
en lo de *Romea*, la nit del 12 d' Octubre de 1891.

BARCELONA

ESTAMPA «LA CATALANA,» DE JAUME PUIGVENTÓS

DORMITORI DE SANT FRANCESCH, 5

1892

L'AGULLA

DRAMA EN TRES ACTES I EN VERS

Ningú podrà traduhir, representar ni reimprimir aquest drama, sens permís del delegat y corresponsals de la *Galeria* del Sr. Molas y Casas, titulada Propietats dramáticas y líricas, quals oficinas se troban en lo carrer del Hospital, números 12 y 14, segon pis.

Queda fet lo dipòsit que marca la llei.

ACLARACIÓ DEGUDA

Lo qui suscriu aquestas lletras, debía al insigne poeta En Francesch Pelay y Briz la altíssima honra de que 'l distingís ab una amistat tan verdadera, que quasi bè podria confondres ab estimació de germá.

Aquesta amistat va portarnos á escriure junts la obra dramática, original, titolada «La Fals ó lo cap de colla» y ocasioná explicacions mútuas de tots los arguments y plans de obras dramáticas y literarias que imaginavam cadascú per sa part.

Un dels plans que ab mes fruició va explicar-me l' ilustre poeta, va ser lo del argument d' aquest drama, intitolat «L' agulla». Ell lo va crear, ell va consultarmel, y junts varem ferhi las esmenas, que, segons parer de abdos, havían de millorar la primera inspiració, la llevar, si aixís pot dirse, que havia de produhir per fruyt aquesta aplaudidíssima obra.

Donats aquets antecedents, natural era que,

com honrosíssima herencia, ordenés en Francesch Pelay y Briz que fòs pera mí la gloria de termenar aquesta producciò, com un' altra que s' intitula «Lo Compte Floris» baix los mateixos precedents ab que escriguerem y junts donarem á la escena «La Fals, ó lo cap de colla.»

Lluny de mí la idea de voler participar dels aplausos que ha obtingut «L' Agulla», al contrari; tan segur estich de que si la obra s' hagués termenat en vida del que fou pera mí un dels més eminents poetas de nostra pátria, hauría obtingut mòlt major éxit, que vull que aquest concepte consti y que cayga sobre mí la culpa de tots los defectes que hagi trobat en ella lo públich y la crítica de tota la nostra Prempsa.

Ara, en quan á que la obra nó haja aparegut ab los noms dels dos autors que l' han produhida, me toca sols contestar que la creaciò fou tota entera d' en Briz, y que, com, de bona fé, crech que mos versos la han més aviat espatllada, si se'ls compara ab los hermosos y robustos ab que l' hauría avalorada lo eximi poeta, m' imposa ma conciencia la rectitut de considerar quasi com re mon treball, y donar tota la preferencia del concepte al insigne escriptor que tant han de plorar las lletras catalanas.

Es además la principal causant de las ratllas que antecedeixen, la promesa que, contra ma voluntat, va exigirme 'l gran poeta, quan, veyent propera sa mort, va comprometrem á que fòs jo

qui termenès las expressadas obras dramáticas, y que aixís fòs com expliquès al públich l' apareixement d' ellas damunt de las taulas del Teatre de la nostra terra.

Aquesta es la aclaraciò que, pera cumplir ab lo promés y ab la conciencia, debía al públich y á la memoria del eminent poeta y estimat amich, qui no l' oblida may, qui sempre 'l plora, qui sent, ab dol, lo mancament de sas llissons y exemple:

FREDERICH SOLER.

REPARTIMENT

PERSONATJES

ACTORS

ROSA.. . . .	20 anys. . . .	D. ^a PILAR CLEMENTE.
VENTURA.. .	70 »	» AGNA MONNER.
MANUEL. . .	34 »	» PERE RIUTORT.
MARCEL. . .	30 »	D. ENRICH BORRÁS.
LO BISBE.. .	70 »	» JAUME MARTÍ.
LO RECTOR..	80 »	» JAUME CAPDEVILA.
FELIP. . . .	32 »	» MODEST SANTOLARIA.
JOAN.. . . .	70 »	» ISCLE SOLER.
AGUTZIL.. .	40 »	» FRANCISCO BALS.

UN MARINER, UN PATJE DEL SR. BISBE, DOS ESCOLANS
QUE PARLAN, CAPELLANS, ALTRES ESCOLANETS, GENT
DEL POBLE.

Época contemporánea.

Lloch de l' acció: Un poblet de Catalunya, en lo Bisbat de Barcelona.

Esquerra y dreta: las del actor.

ACTE PRIMER

La cambra d'espera d'una rectoria d'un poblet del Bisbat de Barcelona. Una taula al costat. Damunt una gàbia ab un lloro. Porta d'entrada al fondo. Duas á cada costat. Una capella en la paret del fondo. Un finestral hont convinga.

ESCENA PRIMERA

VENTURA, JOAN

(La primera endressant, lo segón vè ab dos plats, un á cada má, l' un ab lo xocolate, l' altre ab un got d' aygua).

VENTURA. Ahont vas? T' han cridat potser?

JOAN. No m' han cridat. Sòn las nou
y sè qu' es l' hora de durli.
Aixís que 's lleva ja 'l vol.

VENTURA. Y qui 't diu que llevat sia?

JOAN. L' hora, millor que tothom.
Ell es exacte y metódich,
y m' ho tè dit ja mòlts cops:
—A las nou la xacolata,—
y 'l duch perque sòn las nou.

VENTURA. Fá mòlt de temps que 'l serveixes?

JOAN. Mès del que vos penséu vos.

VENTURA. Dèixa 'ls plats un rato, home.
Fa pena un estaquirot
així ab las mans embrassadas
sens móuret ni mòlt ni poch.

JOAN. Bè; com que ja vaig á durlos.

VENTURA. Ah! Bè; aixó sí.

JOAN. Donchs sí, donchs.

Fa ja dotze anys que 'l serveixo,
y, com que veig que tots dos
estém contents l' un de l' altre,
lo vaig servint com ell vol.
Don Manuel aixó demana?
Donchs en Joan li porta aixó.
May dich jo si es blanch ó es negre.
Tot es del color qu' ell vol.

VENTURA. Ah! Sí; á lo rey absolut!

JOAN. Absolut ell? Res d' aixó.

Es més liberal que Riego.

VENTURA. Y fins republicanot,
segons corre per qui 'l poble.

JOAN. Y no us mènten ab aixó.

VENTURA. Sí; bè prou que li coneixo.
Sí, quan lo senyor Rector
diu cada vetlla 'l rosari,
jo 'l veig á n' ell tot frisós,
remugant l' ora pronovis
com quan menja garba un bou.

JOAN. Bah! Vaig á du 'l xacolata.

VENTURA. No, home, si no són las nou.

JOAN. Voléu dir?

VENTURA. Prou que quan toquin
tením lo relotge aprop.

Vaja: dèixa 'ls plats y esplicat.

JOAN. No; que l' hora tocar pot,
d' impensat, y aixís, al acte
li portø corrents.

VENTURA. Tens rahò.

Mes ¿vols dir que, si toquessen,
ell es tan exacte en tot,
que si 'l temps de pendre 'ls plats
te dèu un xiquet d' estorb,
ja 't renyaria?

JOAN. Y tal, donal!

Ell hi es tant riguròs
que ha de semblar que li entra
lo xocolata, no jo,
sinò 'l só de la campana
que toca l' hora qu' ell vol.

VENTURA. Bah! Bah! Aixó ni á Morería!

Aixó es mòlt injust... Aixó...

JOAN. Quí? Injust ell! Injust! Ventura,
no 'l coneixéu poch ni mòlt;
es l' home que hi ha á la terra
mes just dels que conech jo.

Ah! Aixó no. La rahó á un moro.

VENTURA. Que crech qu' ell ho es més que tots.

JOAN. Ah! Sí; ell tè las sèvas cosas;
pero en quant á just, ho es mòlt;
y diu qu' ell ans morirà

que fer lo que just no fòs.
Així es que, creguèu, Ventura,
que encara qu' ell tè alguns cops
d' aixalabrat, la Roseta
crech qu' ho ensopega mòlt.

VENTURA. La senyoreta Roseta.
Recordau, home.

JOAN. Bè; jo...

VENTURA. Veurás: aquí casa passa
que jo ja fa vint y nou
anys que sò la majordona
del senyor Rectò... Es dir jo...
jo y una germana méva,
que al cel siga, que de nom
se deya Madrona.

JOAN. Vaya!

VENTURA. Y com que Mossen Ramòn
que es lo senyor Rectò, sempre
ha sigut tan bondadòs
que tot l' any la seva casa
ha sigut la de tothom,
va suchcehir que una germana
qu' ell tenia, tot de cop
va quedar viuda ab duas fillas
y desamparada al mon...
quan ell ja amparat á casa
tenia un altre nevot;
y, está clá: jahont va aná á raure?
A casa 'l germá Rector.
Va morir després la pobre,
y vétam, aquí de cop,
lo senyor Rector cuydantse
de duas noyas com dos poms
de flors, qu' eran la delicia
dels fadrins de tot l' entorn.
Don Manuel, qu' es lo teu amo,
venint á festa major,
va véurelas totas duas,
y vétam aquí 'l minyò
namorát de l' Angeleta,
qu' era la gran, tan resolt,
que, al cap d' un any, de la noya
ja era 'l marit.

JOAN. Y ditxòs.

Bè prou que jo me 'n recordo.

VENTURA. Sí; van estimarse mòlt,
segons deya ma germana
la Madrona, quan, de cop,
se mor l' Angeleta, queda
ton amo viudo, y tothom
ja va observar de seguida
una certa inclinació

entre ell y la qu' es germana
de la morta, que ja tots
sabém qu' es aquesta noya
qu' está ara ab lo Rectò y jo;
y mira: segons ells diuhen,
crech que d' aquí un mes ó dos
és la boda.

JOAN. Oh! Y que s' estiman
alló que 's diu de debó;
perquè miréu que quan l' amo
deixa estar las reunions
dels clubs y d' aquets cassinos,
qu' es soci ell quasi de tots,
per passá aquí 'l temps ab ella
en aquest recò de mon
y en aquesta rectoria
clavada en aquet poblòt,
creguéu bè del cert, Ventura,
que tè d' estimarla mòlt.

VENTURA. Oh! Y ella també. Oh! Ella
al qui li toqués ni sols
un fil de roba del qu' era
avans sòn cunyat, crech jo
que li donaría un xasco
que 'l deixaría blau tot.

JOAN. Oh! 's veuhen unas cosas
á n' al món...

VENTURA. «Vésten, Anton,
que 'l que 's queda...

JOAN. Si; es lo ditxo.

VENTURA. «Ja 's compon.»

JOAN. Diheu mòlt bè vos.

Bah! Vaig à du 'l xocolata
que veig que tocan las nou.

VENTURA. Oy qu' es vritat.

ESCENA II

Los mateixos, MANUEL

MANUEL. Ahont vas ara?

JOAN. A du 'l xacolata.

MANUEL. Bo!

Y aixó es lo que 't recomano?
Així al tèu deber respons?

JOAN. Es perque m' ha entretingut
la Ventura.

(Excusantse).

VENTURA. Jo!
JOAN. Vos.
VENTURA. Jo!
MANUEL. No, us disputeu! Aquí pòsau
y vès, que 'm convè estar sol.
(Joan se 'n vá. La Ventura está fent dissapte)

ESCENA III

MANUEL, VENTURA

MANUEL. Ventura.
VENTURA. Qué mana?
MANUEL. Digas:
Es fóra 'l pare Ramon?
VENTURA. Si senyò.
MANUEL. Ahont es?
VENTURA. Oh! Ahont
si que no ho sè.
MANUEL. Ja 'm fatigas
ab ton «no ho sè,» párlam clá,
VENTURA. Si no ho sè, pobre de mí,
com vol que li puga dí?
MANUEL. Sabs á quin' hora vindrá?
VENTURA. No senyor.
MANUEL. ¿Sabs á quin' hora
se 'n ha anat?
VENTURA. Tampoch ho sè.
MANUEL. ¿Com, allavors, donchs, sabré
si 'l tením lluny ó á la vora?
Tornará á diná?
VENTURA. Aixó, sí;
pero saber quan vindrá
aixó sols ell li dirá.
Jo... ja ho sab, no li puch dí,
MANUEL. No? Donchs vaja:—Tè, Ventura,
(Oferintli una sucada de xacolata).
VENTURA. Qu' es?
MANUEL. Una sucada.
VENTURA. Y ara!
¿Que 's pensa que potsè encara
me tractará de criatura?
MANUEL. No la vols? Donchs la darém
al llorito del cosí.
Tè, llorito, vina aquí.
VENTURA. Bè; del cosí no 'n parlém!
Ho tè entés? Com ell tothom
siguès tan bona persona.

MANUEL. Com qu' ell t' envia y 't dòna,
dirigintho á n' al teu nom,
cocos, lloros y guayava...

VENTURA. Y bueno, y ¿qué hi ha que dí?
m' ho envia y m' ho dòna, sí;
y ara de saberse acaba
que ja es á Barcelona
y qu' aviat aquí 'l veurém,
y es nebot, com tots sabém,
del senyor Rectò, y persona
que estima mòlt la Roseta
perque li es cosí germá,
y aixó hauria de pensá
vosté, per no ser burleta,
com es ab ell, que, á la fi,
vè ja tinent de navío
y tè tot lo senyorío
que vosté puga tení.

MANUEL. Uy! uy! Quina curriolada!
Aixó ni que fill te fòs!

VENTURA. Oh! Es que vosté está gelòs
d' ell y á 'n á mí no m' agrada
que ningú se 'n burli!

MANUEL. Jo!

Jo gelós d' ell!

VENTURA. Per mí sí.

O sinó ¿á n' á que vè dí
del llorito tot aixó?

MANUEL. Jo? Qué dich? No mes li he dat
pá sucat ab xocolata
y ¿véus? Tè; 'm dòna la pata.
Llorito! Oh! Es espavilat.
Fins te sab la edat segura:
y tot ahir, canta que canta
deya, tot cantant:—Vuytanta,
vuytanta anys tè la Ventura.
Entens?

VENTURA. Sí; y m' ha ressentit;
pero me 'n recordarè.

MANUEL. Ara lo que tès de fè
es aná y plegarme 'l llit.

(Ventura se 'n va).

ESCENA IV

MANUEL

Que del cosí jo tinch celos
de la Rosa... Oh! No s' enganya;

m' ho endevina aquesta dona
ab tot y que 'l llabi ho calla.
Oh! Sempre 'l mateix defici!
Sempre estimá en lo món massa,
y ab aquest amor ferestech
que tè celos fins de l' ayre.
No escarmenta en lo món l' home.
De mon sè 'l dol duch á l' ánima,
y als mateixos perills torno
que un jorn váren esgrunarla.
Mes no; la Roseta es pura;
mes que una dona, es un ángel,
y ella cubrirá de rosas
lo camp erm de ma anyoransa.
Aixó crech, y, ab tot, ¿qué sento?
Qué passa entorn meu? Qué passa,
que en mitj d' una buydó 'm trovo
que 'l fret me 'n arriba á l' ánima?
Sent per mí odi la Ventura,
y... no sè... en aquesta casa
fa un quan temps que 'm sembla véure
que ab cert desafecte 'm tractan.
Lo pare Ramon... no fentho
per ço ab forma declarada,
noto que, á poguer, voldria
desfè aquesta boda encara,
y, al parlarli de ma ditxa,
ó, quan alguna paraula
li dich del amor que sento,
no sè perque pren sa cara
una expressió trista y freda
que sento que 'l cor me glassa.
Sabrá pot ser?... No. Impossible.
Sospitará?... Aixó són raras
manías, que jo may deixo,
per més que són insensatas.
Eh! Lo que convè de prompte
es que puga veure jo ara
al oncle Ramon; dech dirli
que tindrem nou hoste á casa
y 'm sabrá greu que se 'l trobi
sens re havernhi dit jo encara.

(Se sent trucar bojament).

Bol! Ja tenim aquí 'l trota
y 's coneix ab la sargata.
Praparems á lo que 'ns porti
lo gran baliga balaga.

ESCENA V

MANUEL, FELIP que vè rihent portant lo cordó de la campaneta trencat.

FELIP. Holal

MANUEL. Ah! Ets tú?

FELIP. Noy! Perdona;

pero, vaja; era un cordò
massa flach, y, á la segona
tirada, ¡mira! en rodò.
Tè. Y ara adòval aviat,
perque això ja no 's suporta.
No s' hi tè, home, á la porta
un cordò tan delicat.

(Lo tira á la taula).

MANUEL. Just. Aixó es. Rényam encara!

FELIP. Y no 't tinch de renyar! bo!
Quasi be serás com jo
que só tan descuydat, qu' ara
me trovo que ja sò aquí
fa rato, sens preguntar
per tots y pe 'l benestar,
olvidantme de cumplí.
Pero no hi ha res perdut.
Dèu te quart.—Com vás!—Jo bè.
Y tú?—Gracia á Dèu també.
—A casa?—Tots ab salut.
—Lo teu oncle?—Bè.—La mare?
També, gracias á Dèu, bona.
Novedat á Barcelona,
cap, que sápigam per ara.
Mòlts recados de la Emilia
Sandiumenje; 'ls amichs bons
y, á mes, tantas espressions
de casa y de la familia.

MANUEL. Alsa! Alsa, noy! Quin trotar!

FELIP. T' he dit tot lo que 'm recorda.
Jo, fins qu' acabo la corda
ja sabs que no puch parar.

MANUEL. Ets un cap ple d' argentviu!

FELIP. Fill, ja ho sabs; geni y figura...

MANUEL. Sí; pero sè tant criatura,
á n' als trenta, ja no diu.

FELIP. Ah! No; que farè com tú,
que, per sè home de cervell,
sent jove, semblas ja un vell.
Ca! A mi no 'm convens ningú.

Tinch trent' anys, la broma 'm guía;
vull dá al mèu cor expansiò,
sòch soltè, sò un bon minyò
y un soltè gasta alegría.

Dèu va durme al mon aixís.
y tú no 'm corretgirás,
que, si fèssis com jo fas,
prou serías mès felís.

MANUEL. Pero 'l tèu comportament,
volent tú ser diputat,
creu que, tan esbalotat
no t' es gayre convenient.

FELIP. Mira: justament, de pas
que jo á veuret he vingut,
al mateix temps ha sigut
perque avuy tu 'm firmarás
una carta, que l' hi escrita
per aná á n' aixó.

MANUEL. ¿Sí? ¿Y qu' es?

FELIP. No; ja 'n parlarem després.
Fins demá no 's necessita.
Tu firmarás y veurás:
quan arribará aquest dia,
tal com jo per tu ho faría,
tu per mi trevallarás,
y com que tens lo senderi
que, segons tu, 'm falta á mi,
ja no podrán dirme així
que no sò home de criteri.
Sí, home, si; no ho dubtis; fila
d' alló millò 'l nostre plan.

MANUEL. Vols dir?

FELIP. Marxará endavant.

Veurás parát com s' enfila
al poder, y, un cop allí,
ja ho sabs: diputat vull sè.

MANUEL. Es dir que tot marxa bè?

FELIP. Y m' ho preguntas tú á mi?
Tú, que de tot dus lo joch
y del partit ets lo cap,
y, sens tú, 'l partit no sab
ja moures ni mòlt ni poch?
Jo ho veig guanyat, dccidit,
y aquí pau y després gloria:
aquest pas es la victoria
decissiva del partit.
A un home del tèu judici
no se li pot ocultar
que per forsa hem de triuñar.
Còstará algún sacrifici,
un xiquet de rebombori,
quatre tíros, quatre morts,

uns quants discursos bèn forts,
uns quants dias de desori;
mòlts háurán hagut de fer
provisió de bacallá,
y, encara 'ls hi durará,
quan sentirém pe 'l carrer
viscas y l' himne de Riego,
y vetho aquí tot llest:
se publica un manifest
tenim lo triumfo en sossego,
publiquém la lley marcial,
y, al mirá la nostra uniò,
se 'ns hi ajunta un batallò
y 'l Capitá general.

(De cop dirigintse al llorito).

Oy, qu' anirá aixís, llorito?
Pobret! Me mira y 's grata.
Vaja, vina; dom la pata.
No me la das periquito?

(Fentli festas forsadas).

MANUEL. Mira qu' es de la Ventura
y n' está mès que gelosa!

FELIP. Llorito...! Tè mòlt hermosa
la ploma! Tè... confitura.

(Se treu un terrosset de sucre y li dona).

La pata ara tot seguit.

La pata... Vaja, pesat!

Ah! Animall!

(Lo llorito 'l pica).

MANUEL. Qu' es?

(Xupantse 'l dit).

FELIP. M' ha picat!

(Pega cop á la gabia que rodola á terra).

MANUEL. Que has fet ara, gat!

(Encara dolentsen).

FELIP. Malehit!

ESCENA VI

Los mateixos, VENTURA

VENTURA. Qué hi ha aquí?

(Veu la gábia)

Ay, Verge santa!

La gábia á terra ab lo lloro!

Ay, pobret! Lo mèu Teodorol!

(Cullintlo y amanyagantlo).

FELIP. Qué crida? Per qué s' espanta?

VENTURA. Teodorito del mèu cor!
Si está mitj mort!

(Manuel riu)

Quí li ha fet?

Vosté potser?

FELIP. Dèixim quiet.

VENTURA. Després que 'l fereix!...

(Enfadat.)

FELIP. Fòs mort!

VENTURA. Mal cor!

FELIP. Lo mal cor es ell,
que m' ha dat una picada.

VENTURA. Massa poch!

FELIP. Poch!

VENTURA. Li hagués dada
ben bè à n' al mitj del cervell!

FELIP. Eh! Anéu vos y aquest bestia!

VENTURA. Y quí es vosté?

MANUEL. Es un amich.

VENTURA. Un assessino!

FELIP. Eh! Me 'n rich
y 'm tindria d' enfadá.
L' assessino es, per mi, aquell
que tè y cria á casa un lloro
qu' es una fera.

VENTURA. Ell? Teodoro!
Si es més manso qu' un anyell!

FELIP. Manso! Y encara l' abona?

Miréu: sanch.

VENTURA. Y ell li ha picat?

FELIP. No! Jo.

VENTURA. Donchs no diu vritat.

Ell may pica á cap persona.

FELIP. Gracias. Després del patí,
sentius insultar com ara.

(Parlant per lo lloro que s' está mirant.)

VENTURA. Ah! 'S belluga! Ab aygua clara
vaig á ferlo torná en sí.

(Va á anarsen y's trova ab lo Rector, que entra pe 'l fondo.)

ESCENA VII

Los mateixos, RECTOR

RECTOR. Y donchs? Qué hi ha aquí? Qué passa?

VENTURA. Es en Teodoro, senyor,
que l' anava á retornar
perque ha pres mal.

- RECTOR. Donchs y aixó?
- MANUEL. Anéu vos á retornarlo
que jo li contaré tot.
(Ventura se 'n vá, emportantsen lo lloro).
Es un company qu' ha vingut.
(Presentant á Felip al Rector).
- RECTOR. Ah! Es lo senyor?
- FELIP. Servidor.
Vosté 's trova bè? M' alegre,
A casa? Gracias. Tots bons.
Vosté també veig que 's trova
reixit y trempat. Millor.
- RECTOR (Bè! Aquet sí que tot s' ho guanya!)
- MANUEL. Es, com veu, mòlt afectuòs,
feya festas ara al lloro,
ell l' ha picat, lo dolor,
fentli fè un moviment súbit,
li ha fet dá á la taula un cop,
y 'l lloro...
- FELIP. Ab la gábia á dintre...
Ay! No; vull dir.
- RECTOR. Si senyor...
- FELIP. Lo lloro ab la gábia á fora...
- MANUEL. Home, Felip!
- FELIP. No.—Tampoch;
La gábia...
- MANUEL. Ab lo lloro á dintre.
- FELIP. Ah! Ab lo llòro á dintre. Aixó!
Ha rodolat... y allavoras
ha caygut.
- RECTOR. (Veyentlo trencat). ¿Y el tirador
de la campana?
- MANUEL. Tambè ell.
- FELIP. Ah! Si senyor... Tambè jo.
- RECTOR. Llavors...
- FELIP. Fugi, home! Bó! y ara.
Ja ho sab: demani favors
de mès importancia, es cosa
aixó de trencar cordons
de campana, que m' hi trovo
jo cada punt; soch frisòs,
tiro, y, per mòlt forts que siguin,
al tirá 'm segueixen tots.
Ab aixó, ja ho sab; demani,
jo aixó ho faig sempre gustòs.
- RECTOR. Gracias.
- MANUEL. (Miréu qu' es ser trotla!)
- RECTOR. Comprench bè la distracció
y aquest, com qu' era vellet
com jo, ab poch n' hi ha hagut prou.
Y á qué debém la visita?

FELIP. Li diré... m'agrada mòlt
lo camp, y encara que penso
que incomodo, he volgut jo
veni aquí á passà alguns días,
gosant d' en Manuel aprop.
Mes ja ho veu; porto desgracia,
y, si vosté no m' hi vol...
m' ho diu ab tota franquesa
y 'm quedarè.

RECTOR. Oh! No! No!
Sent amich d' elll!...

MANUEL. De mòlts anys.

RECTOR. Be está aquí.

FELIP. Vosté es mòlt bo.

RECTOR. Sò aixís com veu. Sò un vellet
y serveixo per mòlt poch;
pero també hi estat jove
y 'm se fer càrrech de tot.

MANUEL. Volia parlarnhi avans;
mes no 'l vaig véure ahí al lloch,
vaig tornar mòlt tart á casa,
y avuy, al llevarme jo,
vosté era fora.

RECTOR. No importa.
Que 's quedi y tots aquets vols
passejant li ensenyarém.
Oh! Li agradará mòlt.
No hi trovará aquí tramvías
ni teatros, ni senyors
en carretelas magníficas,
ni superbas reunions;
mes hi ha pau y dòlsa calma,
quietut y verdor per tot,
mòlts aucells, mòlt cel, mòlt ayre,
mòlts prats, mòlt sol y mòlt bosch;
y, encara que ab pá moreno
y entre algun qu' altre fasol,
també alguna perdiueta
que 'ns guisará la Rosò.

FELIP. Ah! Ah! Ah! Perdius. Aquestas
sòn las flors que oloro jo
quan sòch al camp.

RECTOR. Sí? Donchs conti
que podrá olorarne mòlt,
perque en aquest petit poble,
que vosté 'n dirá un poblote,
y jo dich qu' es de la terra
lo paradís, hi es tot...

FELIP. Menos lo que hi falta.

MANUEL. Plagal

RECTOR. Ja veig que 'l senyò es graciòs.

- MANUEL. Un gran tarambana, oncle.
Li adverteixo perque pot
dirli alguna etzagallada.
- FELIP. No 'l cregui, senyor Rector.
Es qu' ell te 'l vici de dirne
etzagalladas de tot.
Per ell tot són tonterías.
Vull jo la separació
de la iglesia y del Estat...
- MANUEL. (Ay, pobre de mi! Ja hi som).
- RECTOR. Separació de la iglesia...?
- FELIP. De l' Estat. Si; si senyor.
- MANUEL. Felip, home, 't descarrilas!
- RECTOR. Pero si des d' aquí hont sòm
á n' al poble hi ha mitj' hora.
¿Com diantre separar vol
mes la iglesia encara!
- MANUEL. Bona!
- Mòlt ben dit, oncle.
- FELIP. Es que jo...
- RECTOR. Se lo que vol dí.
(Rihentsen).
- MANUEL. 'L que deya:
etzagalladas! Ah! Boig!
- FELIP. Nada, no he dit res, senyores.
- RECTOR. Parlarém despres d' aixó
y de tot quan vosté vulgui,
perque á mi las discussions
també m' agradan; mes ara
tinch alguna ocupació
y 'm permeterá que vegi
com la puch resoldre.
- FELIP. En tot
se li dona carta blanca,
menos en que, per ser bons
y voler complimentarme,
jo 'ls hi causi cap destorb.
- RECTOR. Es perque he rebut poch fa ara
una carta que 'm dú un goig.
Tinch un amich meu, qu' es Bisbe
y que coneix ja 'l nebót...
- MANUEL. Ah! 'L company de vosté d' aula.
- RECTOR. Sí; ha estat un dia ó dos
á Barcelona, per veure
lo Bisbe d' allí, com jo
també company d' aula, y ara
m' escriu que, quan de retorn
se 'n vagi á la seva diócessis,
se 'n vindrá aquí un dia ó dos
per donarme una abrassada...
- MANUEL. Vaja, donchs, oncle Ramon:
«Aun hay pátria, Veremundo.»

- RECTOR. Sí: estich content de debó
perque es sabi á qui venero
y estimo ab tot lo meu cor.
- FELIP. Bisbe? No es pas un dels quinze
que va fe en Castelar.
- RECTOR. No.
Aquet allavors ja ho era.
- FELIP. Es que...
- MANUEL. Calla!
- FELIP. Callém donchs.
- RECTOR. M' escriu fentme algun encárrech
qu' ara deixaré resolt,
y després ja m' anuncia
que, demá mateix, si pot,
vindrá á ferme la visita
que ab tant gust espero jo.
- FELIP. Nada, donchs; á preparar-se.
- RECTOR. A ferho vaig. La Rosòr
no sabs si ha surtit de casa?
- MANUEL. No ho se, oncle.
- FELIP. Potser jo
n' hi puga donar resposta.
- RECTOR. Digui.
- FELIP. Que te 'l cabell ròs?
- RECTOR. Si.
- MANUEL. Si.
- FELIP. Alta, ayroseta, alegre,
y un mitj riure franch y dòls,
y un caminar ple de gracia
y una veu de tò melòs?
- RECTOR. Las senyas be semblan d' ella.
- MANUEL. Felip, l' has mirada mòlt!
- FELIP. Mòlt, perque quan jo venía
la he trovada d' aquí aprop,
y, lo bon dia al donarli:
—Mòlt bon dia, m' ha respost.—
Duya 'l llibre d' aná á missa
y, del Temple en direcció,
anava ab una senyora
grossa.
- RECTOR. Ja; donya Ignaciò.
Es mòlt amiga de casa;
sindò que ja fá com jo,
se 'n vá als vuytanta.
- FELIP. Oh! Encara!
Vostè 's conserva mòlt fort.
- RECTOR. Aixís no pot trigar gayre
y esperarè 'l seu retorn.
Ventura! (Gridant).
- Adèu, noy! (A Manuel).
- (Tornant á cridar.) Ventura!

ESCENA VIII

Los mateixos, VENTURA

- VENTURA. Qué mana, mossen Ramon?
RECTOR. Quan arribi la Roseta
          que 'm vegi.
VENTURA. Mòlt be, senyor. (Se 'n va).
RECTOR. Y ara, si vosté 'm dispensa, (A Felip).
          tindrè de deixarlos sols.
MANUEL. No fassi compliments, oncle.
FELIP. Ah! Aixó si que no senyor.
          Si vol tenirme á mi alegre
          fassi com si jo no hi fòs!
          (Lo Rector se 'n và).

ESCENA IX

MANUEL, FELIP que canta distret.

- FELIP. Les enfans de la patri...
MANUEL. Ey! ey! Tu, Felip...
FELIP. Qué?
MANUEL. Home!
          Aixó á n' aquí, ni per broma.
FELIP. Ay! Tens rahó.
MANUEL. Ets...
FELIP. Sí, home, sí.
MANUEL. Ets á casa del Rector.
FELIP. Be, si; ja: á la Rectoría.
          Sinò que avuy tinch un día
          tan distret...
MANUEL. Y ab bon humor.
FELIP. No tingas por, si de cas
          cantarè l' himne...
          (Espantat).
MANUEL. De qui?
FELIP. D' en Garibaldi.
MANUEL. Per mí
          no sabs qué 't dius ni qué 't fas.
FELIP. Vaja! Tot te fa feresa.
MANUEL. Si aprop teu no hi ha sossego.
FELIP. Be, donchs re: l' himne de Riego.
MANUEL. Tampoch. Ni la Marsellesa,
          ni l' himne de Riego, ni
          el d' en Garibaldi. Cap.

- Cansons així, ja se sab
que no són per cantá aquí.
- FELIP. Fora! No cantaré re:
pero hem de passar la estona,
ab aixó, seyem y enrahona.
Qué tal? Estás á tot plé?
Estás bó? Passas be 'l rato?
Vaja, home! Qué hi fas aquí?
- MANUEL. Passejar, menjá y dormí,
que no se si hi visch ó 'm mato,
y á mes, si ja no t' ho he dit,
l' amor me te altra vegada
ab la voluntat lligada
y 'l cor esclau y rendit.
- FELIP. Enamorát? Ay! ja 't planyo.
- MANUEL. Qué hi vols fer?
- FELIP. T' hi has pensat bè?
Mira que 'l tornarhi á sè,
Manuelet...
- MANUEL. En va m' afanyo
per volermen deslligar.
Lo mèu esfors no ho alcanza,
y, entre neguits y esperansa,
me 'n vaig dret á naufragar.
Sò viudo, sè lo que dona
l' estat que novament cerco;
pero...
- FELIP. Sí; l' amor es terco
y ni escolta ni perdona.
Y ella, qui es?
- MANUEL. Ah! no hi atinas?
- FELIP. Ah! si; tens rahò, ja ho sè.
La Rosa.
- MANUEL. Just.
- FELIP. M' está bé,
perque es rosa sens espinas.
Ey! M' ho sembla.
- MANUEL. 'T sembla tal
com es. Es un ángel.
- FELIP. Sí?
Vetaquí, donchs, que ja aquí
tens la gloria celestial.
- (De cop, alsantse y tocantse 'ls faldons de la levita).
Pero qu' es aixó?
- MANUEL. Qué?
- FELIP. Ay, ay!
Ay, ay, quin desoril!
- MANUEL. Digas.
- FELIP. Válgam Dèu, quinas fatigas!
Ja dius bè que dona esglay
lo boig y distret que sò.
- MANUEL. Pero qu' es, que tant t' apura?

- FELIP. Un esclaf de confitura,
y mòlta, qu' es lo pitjò.
Res; al venir, jo he pensat
du á n' ella dulces, ho he fet;
á la butxaca, distret
los duya, aquí m' he sentat,
y ara tè... Oh! Un jaquè
tot malmés flamant y nou...
¡Vés si aixó no enfada prou
per fè... ¡ni ho sè 'l qu' haig de fè!
Té. ¡Ay! Aixó si que m crema!
- (Va trayent confitura y la va posant al paper que tè á la ma.)
- MANUEL. ¡Pero, y ara? Ahont se posa?
- FELIP. Tè, tè, pren. A mi m fa nosa.
- MANUEL. ¡Fuig! ¡Y ara!
- FELIP. Tè; una yema.
Deixemho aquí de moment.
- MANUEL. No, perque pot embrutar.
Joan!
- (Cridantlo).

ESCENA X

Los mateixos, JOAN.

- JOAN. ¿Qué hi ha?
- MANUEL. Vés si ns pots dar
un full de papé.
- JOAN. Corrent,
(Joan se 'n vá).
- FELIP. Tè! tè!
(Sèmpre dant confitura)
- MANUEL. Es dir qu' encara dura?
- FELIP. No; jo crech que ja hi es tota.
No; tè; l' última de sota.
- MANUEL. Dus un tren de confitura!

ESCENA XI

Los mateixos, JOAN, que vé ab un tros de paper.

- JOAN. Tinga, senyor. ¿Li está bè?
- MANUEL. Si que me 'n portas bon tros.
Vés! Portan un de més gros.
- FELIP. No 'l vols? Jo me 'l quedarè
per aixugarmhi ara 'ls dits.
(Al pendre 'l paper, llegeix lo que diu).
- Hola!

MANUEL.

Qué?

FELIP.

Mira:

(Llegint).

«La Rosa

es la ilusió venturosa
causa de tots mos neguits...»
A n' á qui va dirigida?

MANUEL.

Qui l' ha escrita?

(Ja acalorat).

FELIP.

Ey! Catxassa!

Tu sempre vols corre massa!

JOAN.

Lo tindrà bè aquest de mida?

(Tornant ab un paper gros).

MANUEL.

Sí, dèixal aquí. Está bè;

(Joan estén lo paper demunt de la taula y Felip hi va posant la
confitura sempre que li p ermeti 'l diálech).

FELIP.

La direcció no hi es pas.

(Parlant del paper que mira ab Manuel).

MANUEL.

Joan!

JOAN.

Qué mana?

MANUEL.

Tú dirás

d' ahont has tret aquest papé.

(Mostrantli lo petit que li ha dut primer).

JOAN.

Era entre 'ls de la panera
que tè allí 'l senyor Rectò.

FELIP.

(Examinantlo de nou).

Mes, sí no tè direcció,
hi ha firma.

MANUEL.

Sí? Firma?

FELIP.

Espera.

Espera y calma, Manuel.
Primer treu d' aquí 'l tèu criat,

MANUEL.

Vèsten, Joan.

(Joan se 'n vá).

ESCENA XII.

MANUEL, FELIP,

(Examinant lo escrit).

FELIP.

Veus? Lo dictat
es d' un tal...

MANUEL.

Rafael?

FELIP.

Marcel.

(Llegintha bé).

MANUEL.

Ah! 'L capitá de fragata,
cosí d' ellal.

FELIP.

Cosí? Adéu!

Noy, perilla l' amor tèu!

MANUEL. Pero l' escrit d' quan data?

FELIP. «Fa ja molt temps que la vull

(Va llegint ab dificultat).

y callava ma passió;
mes necessita expansió
món cor, y per ço es qu' avuy
li escrich, y cert li puch dir
que seré per ella!»... Ah!
No sè lo que seguirá
perque vè l' esquins aquí.

MANUEL. Oh! La estima!

FELIP. Ho assegura.

MANUEL. Y ella, sens dupte, també
l' estimará!

FELIP. Tot pot sè.

MANUEL. Oh! Adéu per sempre, fé pura!
y... qué fer? Qué fè?

FELIP. Olvidarho.

MANUEL. Quan s' estima ab ilusió,
se viu, si viu la passió,
si mor, no.

FELIP. Aixís vols portarho?

MANUEL. S' ha destruhit ja l' alegría
que mon cor asserenava;
per mi avuy la pau acaba
comensant ma gelosía.
Oh! Es una infamel

FELIP. Una ingrata!

(Burlantsen exagera)

MANUEL. Una vil!

FELIP. Una perjura!

MANUEL. Una traydoral!

FELIP. Una impura!

MANUEL. Si ara fós aquí..

FELIP. Oh! La mata!

ESCENA XIII

Los mateixos, ROSA, ab mantallina y llibre d' anar á missa.

(Ab carinyo á Manuel.)

ROSA Manuelet...

(Adonantse de Felip y saludantlo).

Ah! Mòlt bon dia.

FELIP. Senyoreta...

(També saludant).

MANUEL. Vèns de missa?

(Afectuos de cop).

ROSA. Ara 'n vinch.

- MANUEL. Vols seure un rato?
(Duhent cadira).
- ROSA. No. Ay! Fa un soll!
- MANUEL. Y la sombrilla?
Te l' has deixada?
- ROSA. Distreta,
la he deixada á la cadira.
- MANUEL. Per qué no ho deyas? Vaig jo
á dúrtela de seguida.
- ROSA. No cal. Ha anat ja á buscarla
un noy que, al tornar de missa,
jo he trovat no lluny d' aquí,
y la durá aquest mitj día;
y ara, com l' oncle Ramon
diu que véurem necessita,
no 'l fem esperá. Ab permís.
- FELIP. Vosté 'l tè.
(Rosa se 'n vá).

ESCENA XIV

MANUEL, FELIP.

- MANUEL. Oy qu' es molt bonica?
FELIP. Veus? La volias matar,
fet una fúria; l' has vista,
y, á las primeras paraulas,
li has dit ja una francesilla.
- MANUEL. Perque 'm tè boig.
- FELIP. Vaja. Déixam
si pots ara una levita,
perque aixó 's té d' assecar
y ara 'm neguiteja.
- MANUEL. Vina.
(Se 'n van per una porta lateral).

ESCENA XV

VENTURA, que porta lo lloro, y, aviat, JOAN.

- VENTURA. Vaja: tanquemlo á la gábia.
Ja s' ha refet una mica.
Pobret! Tan maco! tan manso!
Petit! ¿Oy que no t' estima
ningú tant com la Ventura?
Aném... Vaja... Ara revifat.
- (Lo fica á la gábia y la tanca deixantlla damunt de la taula).

- Vaya ab aquest foraster!
Ja 'ns ha tocat bona rifa!
JOAN. Psit! Psit! Estém sols, Ventura?
(Venint de puntetas del quarto del Sr. Rector).
VENTURA. Qué vols?
JOAN. Ningú escolta?
VENTURA. Miraho.
A mí 'm sembla qu' estém sols
no contanhi al lloro. Digas,
Qué vols? qué hi ha?
JOAN. Ay, Ventura!
Una cosa que 'm contrista,
y no sè com confessarmen,
y 'm posa pell de gallina.
VENTURA. Pero, qué hi ha?
JOAN. Qué ha d' haverhi!
Qu' estava la llibreria
del Senyò Rectò, apariant,
y 'm tapava la cortina,
per casualitat, de modo
que, d' allí hont ells dos venian,
ni 'm podían véure gota
ni era pensarsho possible;
aixís es qu' ells dos parlavan
sense tenir ni suspita
de que jo allí 'ls escoltava
del armari mitj endintre,
y, contéu, allí, de cosas
secretas si se 'n han ditas.
VENTURA. Si? y qué deyan? qué?
JOAN. Oh! cosas
que... ja us ho dich, horroritzan.
Jo, quant més sentint anava,
mès per un fil de trényina
se 'm tenia 'l cor. Quin rato!
Jo crech que suava sanch viva.
Mes Dèu m' ha salvat. Oh! si!
Si no es Ell, vaya un conflictel
Vostre amo y sa nevodeta,
tot conversant, han fet via
dret al terrat, y, llavòras,
sens entretenirme mica,
baixo, surto de puntetas
y aquí me 'n vinch desseguida.
VENTURA. Bè, y qué deyan?
JOAN. Ah! ¿Y voléu
qu' ara jo... Oh! Jesús Maria!
Y vos sòu dona de iglesia!
VENTURA. Y qué tè que véure! Esplicat!
JOAN. Cal no 'm tentéu.
VENTURA. Pero, escolta.

¿Qué 't pensas que vull que 'm digas
lo que deyan? Y ara, plaga!
Jo no mès lo que voldria
es saber si en lo que passa
hi tinch jo part ó partida,
y encara, si vull saberho,
es per veure si podríam,
entre tú y jo, posá esmena
á lo que tant los amohina.
Es dir qu' ella s' esplicava?
Oh! Y ab quin tó!

JOAN.

VENTURA. Pobre xica!

JOAN. Pobre Rectò!

VENTURA. Es un sant home.

Sort qu' ella que tant l' estima,
lo cuyda...

JOAN. A matá á disgustos.

VENTURA. Tén compte, Joan!

JOAN. Que m' ho vingan
á contá á mi lo qu' es ella.

VENTURA. Qué dius ara, mala víbora?
Pobre Roseta! Es un ángel!

JOAN. Del infern!

VENTURA. De las mentidas!
Tan bona com una malva!
Tan quietona, tan senzilla!

JOAN. Mes que respón al seu oncle;
«que es inútil quant li diga;
que quan ella dóna un sí
ningú la 'n farà desdirsen,
y que será éll y res més,
ni que 'l cel abaix se 'n vinga.»

VENTURA. ¿Es dir que mossen Ramon
no vol que 's casi?

JOAN. Y predica
en va, perque ella está ferma
y no vol deixá al qui estima.

VENTURA. A n' al brivò del teu amo.

JOAN. Ventura!

(Enfadantse).

VENTURA. Ah! 'T mortifica!
Donchs, prenho com dich. Es cert.
Es un bot ple de malicia.
Frachmasò, lliberalot
y dels de la barretina.

JOAN. Lo qu' es éll, republicá
y recte.

VENTURA. Jesús María!

JOAN. Si, senyora; recte, recte.

VENTURA. Si, recte com jo. Ves! Miram!

(Ensenyantli lo qu' es torta d' esquená, per mor de la edat).

- JOAN. No 'm diguéu mal del mèu amo
perque, ó sinó...
- VENTURA. Qué? 'M confirmas?
- JOAN. Lo que de tot es la causa,
ab sos sermons y sas ditas
es lo vostre d' amo!
(Amenassantlo).
- VENTURA. Joan!
Cuydado si ab ell te ficas
perque te 'n farás deu pedras.
- JOAN. Si! 'M deuréu fè una caricia.
- VENTURA. Tú probaho!
- JOAN. Donchs, si senyora!
Fa mal.
- VENTURA. Joan!
- JOAN. Li tè malicia,
y per ço li fá la contra.
- VENTURA. Joan!
(Creixent l' amenassa).
- JOAN. Y axó está mal fet!
- VENTURA. Joan!
- JOAN. (Escarnint). Joan!
- VENTURA. Ja van seguidas
tres vegadas que, ab prudencia,
y ab mirament se t' avisa.
A la quarta, ell ho sabrá,
y aquesta nit já no piulas.
- JOAN. Just! Com qu' es la inquisició
aquesta casa, fariau...
- VENTURA. Farè que punt en blanch saltas
si al senyor Rectò 'm criticas.
- JOAN. Y no tinch de criticarlo,
si ell es qui tot ho embolica!
Y esclar! Figureuvos vos
que la pobreta l' estima
y li deya, tot plorant:
—«No 'm vulga fer infelissa.
Déixins casar, y, li juro
que ab ell lograré la ditxa.
Ès honrat, trevallador,
y es actiu y en tot es digne.»—
Y ell:—«No; no t' hi has de casar,
y, si t' hi casas, si un dia,
olvidant lo que jo he fet,
lo casament se realisa
sens mon voler, llavors, Rosa,
may més á qui casa vingas,
ni ab mi may més per ré còntis.»
- VENTURA. Bèn dit!
- JOAN. Mal dit!

VENTURA. Jo ho diria
tot igual com ell.
JOAN. Donchs jo
tot al inrevès. (Rabía).
VENTURA. Eh! ('M detinéh no sè perquè!)
JOAN. (Si poguès ja la tenías!)
(Amenassant pegar).

ESCENA XVI

Los mateixos, FELIP

FELIP. Hola! Ja estéu festejant?
VENTURA. Festejant nosaltres!
JOAN. ¿Jo
festejant ab ella? Bo!
FELIP. No sorprendria pas tant.
Sóu guapos... sou jovenets.
JOAN. Aném, bah! Fugi d' aquí!
VENTURA. Búrlis d' ell, que 'l qu' es de mí...
FELIP. Perquè? Sóu aixericidets,
trempats...
JOAN. Y bé, home, ja ho sè
que som dos vells arraulits.
FELIP. Bè. Vaja: 'm daréu confits?
VENTURA. Eh! Estiga bò!
(Se 'n vá).
JOAN. Passihobé.
(Se 'n vá per l' altre porta del costat).

ESCENA XVII

FELIP

Tothom se m' enfada! Bah!
Pe 'n Manuel tothom se guía.
que, ab la seva gelosía,
fins temo que 's locará.
Tinch la cosa embolicada.
M' havia de firmá aixó
y, está clá, ab lo desentó
d' aquesta tarrabastada,
ni voldrá firmarme res,
ni lograrè jo 'l que vull.
¡Válgam Sant Pau! ¡quint tribull
per un escrit qu' ha sorprés!
Peró, calla! Quina idea!

Ara m' acut! Vaya! Sí.
Oh! Aquí hi ha geni! Aquí
hi ha un foch que inventa, crea.
Sí, sí; ja esía dit, ¿Ahont vaig
que no dongui 'l pas en balde?
Ah! Ja ho sè; á casa l' alcalde:
sense dar-me cap empaig.
Ell vol al marí lluny sèu;
jo vull pujá al candelero...
Avant, donchs, y á sè embustero.
Tot, mentre surtí 'l plan mèu.
Demá... ¿Com demá? Al moment
y sens ferme pò cap crítica.
Jo penso aixís: en Política,
las cosas á cop calent.

(Se 'n vá y 's trova ab Rosa que vé).

ESCENA XVIII

FELIP, ROSA

ROSA Ah! Vosté? (Sorpresa).
FELIP. Oh! senyoreta! (Id).
ROSA Me creya qu' era en Manuel.
FELIP. (Quina veuheta de cel.)
No es estrany, com la jaqueta
que duch es sèva...
ROSA Per çó.
FELIP. Res, ha estat una desgracia;
ROSA Donchs, li cau bé.
FELIP. Es que tinch gracia;
(En broma).
tinch cos de pobre.
ROSA Aixó es bó.
FELIP. Ara, si vosté 'm perdona,
deixarè sa companyia;
tinch d' anar....
ROSA No faltaria...
FELIP. Tornarè d' aquí una estona.
(Se 'n vá pe 'l fons).

ESCENA XIX

ROSA.

Es un cap destornillat
y á fé 'm faría felís

sentí un tabalot aixís,
sinó fòs lo mèu estat.
Jo estimo ab tot lo mèu cor
á n' en Manuel, ell á mí;
y, ab tot, jo no trovo aquí
mes que amarguras y plor.
Al principi 'm creya jo
que, com que aquí la política
du tants mals y tanta crítica,
tota la causa era aixó.
Pero no; en Manuel ara
cumpleix com á bon cristiá,
fins molts cops á missa vá
y res ha bastat encara
perque l' oncle 's persuadís
de que ja puch ser sa esposa,
podent ell férme ditxosa
y jo ferlo á n' èll felís.
No senyor. Sense parar
que 'l deixi sempre 'm demana
y 'm diu que si só cristiana
per forsa l' haig de olvidar.
Pero m' ho diu sense dar-me
un motiu ben verdader,
y jo no sè qu' haig de fer
entre creure ó rebelarme.
Si, contra lo qu' ell desitja,
me caso, 'm veurè llensada
d'aprop. l' oncle y murmurada;
si 'l crech, enterro ma ditxa,
de 'n Manuel mor la esperansa,
y queda viudo 'l meu cor
d' un benestar y un amòr
que 'm promet jorns de bonansa.
Qué faig? Ell amor demana...
l' oncle se m' hi oposa cruel...
Oh! Tú que 'm veus desde 'l cel,
dònam un consell, germaná.

ESCENA XX

ROSA, MARCEL, MARINER, que segueix á son amo ab
caixons y equipatjes.

MAR.

Rosa! Roseta!

ROSA

Ah! Cosí!

Aquí tant prompte!

(Abrassos y efusió).

MAR.

Tan prompte,

y encara has de tení en compte
que desd' ahír vespre sò aquí;
es á dí, aquí, á Barcelona.
Vaig arribar ja molt tart,
y prou me vá costar cart;
me vá venir d' una estona
l' obstacle, y aquest matí,
aixís qu' enllestí he pogut,
cap aquí me n' he vingut
y ara t' dich:—Vétam aquí.—

ROSA

¡Per goig de tots!

MAR.

¿Estéu bons?

ROSA

Mòlt.

MAR.

¿Y 'l padrí 's mantè ferm?

ROSA

Tambè.

MAR.

¿Que fas, esta ferm?

(Al mariner que s' ha quedat al foro).

Vina aquí ab aquets caixons.

(Lo mariner los porta aprop de la taula, y fá ab ells lo que indica 'l dialech).

ROSA

Ja m' dus un altra regalo?

MAR.

¡Bah! ¿Y donchs?

ROSA

¡Nos umples la casa!

MAR.

¡Cá! ¡No! Es al reves, tanasa!

(Al mariner que no destapa ab prou llestesa un dels caixóns).

¡Qué 'n necessiteu de palo!

(S' obra un caixó, y Marcel ne tréu un breviarí riquísim y lo dona á Rosa).

¿Qué 't sembla? ¿li agradará?

Ló millor que 's fá á París.

ROSA

¡Qu' hermós! ¡No n' havia vist
may cap de tan rich!

MAR.

(Tot obrint altre caixó).

Bé... es clá!

¿Què tens de dir tú?

(Mostrantli lo que hi ha dins del altre caixó destapat).

¿Veus? telas...

Per tú.

ROSA

¡Per mil Oh!

MAR.

Granadina...

ROSA

Oh! Sí! Ah! Una mantellina!

(Trayentla del fondo del caixó).

¡Es preciosa!

MAR.

De Brusselas.

ROSA

¿Y també per mi?

MAR.

També.

ROSA

Oh! No la puch acceptá.

MAR.

Soch lo teu còsi germá
y ningú res que dí hi tè.

Per çó es que no acaba aquí).

ROSA Encare un altre?

MAR. Es aquet.

(Presentantli un coixí ab una agulla d' or clavada, muntat damunt d' un marisch.

ROSA Ah! Es preciós!

MAR. Un coixinet
per agullas de cusí).

ROSA Y de cap?

MAR. Tambè, si vols.

La que hi há ara clavada
ab un brillant es capsada.

ROSA Oh! Y qu' hermòs! Si 'l brillant sols
dèu valé ja un dineral!

MAR. Tu aixó no tens de saberho.

ROSA Jo 'l qu' haig de fé es no volerho.

Que, un regalo que tan val,
sent jo una noya promesa...

MAR. M' ho vas escriure, ja ho sè.

ROSA No, no, no; val massa; tè.

MAR. ¡Fuig! Vaya una gran riquesa!

Al últim es un marisch

japonés, y un brillantet

tant petit com es aquest

no temis que porti 'l risch

de que m' hi hagi jo arruinat;

y després, per tu l' he dut;

com bon marí, sò tossut,

y m' ha de quedá acceptat.

ROSA Vaja, donchs; l' accepto; fora.

Y tantas gracias.

MAR. ¿De qué?

¡Fuig, dona! Si aixó no es ré.

Oh! Y després que... aquesta es l' hora,

si un alguna intenció té

de tenirte d' obsequiar,

perque... si t' has de casar

y un regalo jo t' vull fé,

será 'l de boda; está dit.

ROSA Ah! Si es així!...

MAR. Y es clá. Es teva.

Y, á mes: ¿No ets cozina meva?

ROSA No ho he dat may al olvit.

MAR. Hem passat junts la infantesa!

ROSA ¡Quin temps aquell!

MAR. ¿Tens present

aquell dia del torrent?

ROSA ¡Massa 'l recordo ab tristesa!

MAR. D' un morer culliam totas

las moras, quan, mentre un tró

t' espantava ab son ressó,

van comensá á caure gotas.

Là tempestat, que venía,

vá esclatá al nostre demunt;
nosaltres, torrent amunt,
corríam á la masía;
l' aygua, que, torrent avall
escumosa y roja anava,
ja 'ls meus peus y 'ls teus colgava
fetnos caminá' ab trevall,
y, com que anava creixent
ab esglay dels nostres cors,
vam voler, fent un esfors,
surtirnos de la corrent.
Dalt d' un marge vaig pujar,
y desde dalt vaig donarte
la má; però tú, al anarte,
pujant pe 'l marge, á salvar,
desvaneixente, vas caure
d' espatllas á n' al torrent.
ROSA Y sort de que tú, amatent,
de dins de l' aygua 'm vas traure.
MAR. Oh! Com que jo vanagloria
en sè ab tú valent vaig veure,
vaig saltá á baix y 't vaig treure.
ROSA Mira: prou ne duch memoria.
(Mostrantli l' costat del front).
MAR. Ah! Si; 'l trench d' aquell palet.
ROSA Sempre se 'm coneixará.
MAR. Pero, com que gracia 't fá,
lo pitxó mal fòs aquet.
ROSA Oh! Quin temps! ¡Que maldats feyam
per fè enfadá á la Ventura!
MAR. ¡Y tal! ¡Qué 'm dirás criatura!
¡Cóm cridava y cóm hi réyam!
ROSA ¡Y 'l pobre oncle!
MAR. ¡Y ta germana!
ROSA Crech que ja 't vaig dir qu' es morta.
MAR. Vas escriuremho....
(Ella ha quedat abstreta, y com volent y no podent tancar lo
breviari. Marcel, que ho véu, pera distreurela de la morta,
l' ajuda á tancar lo llibre.)

¿No 'n sabs? Porta.
Tê, ¿Veus? Aixó es filigrana.
(Referintse á la tanca del llibre).

ESCENA XXI

Los mateixos, MANUEL, RECTOR

(Deturantse en lo lliandar de la porta de sa cambra.)

MANUEL. (¡Ella ab ell!)

RECTOR. ¡Hola, Marcell!

- MARCEL. ¡Onclē Ramón!
RECTOR. Ben vingut.
Bè, ¿y que tal? ¿Vens ab salut?
MARCEL. Per ara...
RECTOR. Gracias al cell
¿Y 'l viatge, t' ha probat bè?
MARCEL. Mòlt bè, oncle!
MANUEL. (Sols los dos!)
ROSA. (Al Rector ab alegria).
Li porta un regalo hermós
(A Manuel).
Y un altre per mi ¿veus? Tè.
MARCEL. ¡No l' havia vist! ¿Còm vá?
(Adonantse ara de en Manuel).
MANUEL. Bè! Per ara...
(Ab fredor).
(Rosa y lo Rector, se miran los regalos de damunt la taula).
MARCEL. (A Manuel). ¿S negocia
de bó y millor?
MANUEL. Avuy en dia
no es gran negoci 'l que 's fá.
MARCEL. ¿Y axò?
MANUEL. (Ab intenció). Per que es cás corrent
que, quan un se créu segú
un negoci, surt algú
y per sota má li pren.
MARCEL. Mal fet es.
MANUEL. Y... ab tot... se fá.
Es la moderna consigna:
en tot se troba un indigne
trevallant per sota má.
(Contemplant lo breviari y dihenho á Marcel).
RECTOR. Vaja! Es un hermós breviari!
MANUEL. (Está obtús. No m' ha comprés).
MARCEL. (Al Rector, referintse al breviari).
Per vosté á mí no 'm dól res.
RECTOR. ¡Ay, quan lo veurá 'l vicari!...
¡Mes déu valé!..
MARCEL. Això no quita!
RECTOR. Mercés, noy!
MANUEL. (¡Ah! Ell ho entén.
Tenint al oncle content
ja tè tot quant necessita).
(A Rosa, que, en aquest moment, s' está emprobant la man-
tallina devant del tocador).
MARCEL. T' está mòlt bè!
ROSA. (A Manuel ab carinyo). ¿Si, Manuel?
¿M' escau bè?
MANUEL. Sí. (Ab fredor).

- RECTOR. No 't vá mal.
Ja 't dich qu' es 'trevall real!
(Tocant y examinant la mantellina).
- ROSA. (A Manuel ignocentment).
¿Ho es, hoy?
(Ab intenció y amargura).
- MANUEL. Que ho diga en Marcel
que ho entendrá mes que jo.
- MARCEL. (Me sembla que 's mortifica).
- ROSA. ¡Vaja, es bonica! Es bonica!
¡Mirá qu' hermòs es axó
d' aquets rams!
- MANUEL. (Ab mes fredor). Mòlt hermòs. Si!
- ROSA. ¡Vaja! ¿Qué tens? ¿No t' agrada?
- MANUEL. Si, dona, si. Es ben brodada.
¡Quants cops vols que ho torni á di!
- MARCEL. (Si sabia que gelós
axò 'l posa, ho sentiria).
- MANUEL. (Tot lo del món donaría
per que aquest home no hi fòs).

ESCENA XXII

Los mateixos; VENTURA y després l' AGUTZIL.

- VENTURA. Pare Ramón.....
(Que está sentat al costat de la taula, fullejant lo breuari).
- RECTOR. ¿Qué hi há, Ventura?
- VENTURA. L' agutzil, que vol entrar.
(Alsantse y eixint al'encontre del Agutzil).
- RECTOR. Ja pot passá. ¿A qui demana?
(Ventura se 'n vá).
- AGUTZIL. Vinch pe 'l senyor capitá.
- MARCEL. ¿Per mi?
- AGUTZIL. Per vosté
- MARCEL. ¿Qué vol?
- AGUTZIL. Lo batlle 'l vol véure.
- MARCEL. Hi vaig.
Mes no... hi passarè després.
- AGUTZIL. Ha de se ara, si li plau,
- MARCEL. Donchs hi vaig al punt. Comensi
vosté á passar mentrestant.
- AGUTZIL. Dispensi. Hi hem d' anar junts.
- MARCEL. (Ab resolució).
Bè; ja veurá: parlim franch.
¿Es que se 'm deté?
- AGUTZIL. M' ho penso.
(Mirant al un y al altre: sorpresa en tots. Manuel no pot dis-
simular son goig).

MARCEL. ¡Me posan prés!
AGUTZIL. ¡Bè es prou clar!
MARCEL. ¡Prés!
RECTOR. ¡Tu prés!
ROSA. ¡Prés!... ¿Y, per qué?
MARCEL. No' us alarméu. S' haurá errat.
(Al Agutzil).
Donchs, quan vulga!
AGUTZIL. Vosté mana.
MARCEL. ¿Mano? Donchs anèm.
AGUTZIL. Avant.
(Se 'n van pe 'l foro).

ESCENA XXIII

Los mateixos, menys MARCEL y AGUTZIL
aviat FELIP, pe 'l fondo.

ROSA. ¡Ay! ay! ¿Y per qué 'l detenen?
RECTOR. Algun mal entés!
ROSA. ¡Qui sab!
MANUEL. (No hi puch fer més! Me 'n alegre).
(Felip, entra cantant pe 'l foro y queda parat al veure á tots
suspensos).
FELIP. Ay! Ay! Qué moixos! Qué fan?
MANUEL. Qué no ho sabs?
FELIP. (Fingint ignorarho). No.
MANUEL. 'L cozi d' ella...
en Marcel...
FELIP. ¿Lo capitá?
MANUEL. L'han detingut.
FELIP. ¿Qué 'm dius ara?
ROSA. Y es ignocent, incapás
d' haver fet rés per mereixeu.
RECTOR. Cá! Si es l' home mes honrat!
Vaja... jo d' ánsia no 'n passo.
Será un error! Ja ho veurás.
MANUEL. Pero, de totas maneras,
lo que passa es molt estrany.
FELIP. (Que fingeix haver pensat).
¡Sino que fòs una cosa!
(Ab molta ánsia).
ROSA. ¿Qué?
MANUEL. (¡Com s' hi interessa!)
FELIP. Es cás,
si axò fòs, molt comprés,
y que li pot surtir mal.
RECTOR. ¿Mal?

- ROSA.   ¿Mal diu?
- MANUEL. (Que mira sempre ficsament á Rosa, diu apart).
(¡Oh! Com s' hi afecta)!
- FELIP.   Ah! Si. Aixó de conspirar...
- RECTOR.   ¡Conspirar ell! No es possible.
- FELIP.   Oh! Senyor Rector! Qui sab!
Jo, fóra de lo que veig
no assegurarè res may,
y lo que 'ls dirè es qu' ahir
tothom estava ab esglay
á Barcelona, y 's deya
que una conspiraciò gran
havía estat descuberta
y era en sentit lliberal.
- MANUEL.   ¿De veras?
- FELIP.   Bah! Y tant de veras!
- RECTOR.   Pero ell no pot ser... M' en vaig.
Veurè de parlá ab lo Batlle.
- FELIP.   Ah! Ab aixó res hi perdrá.
(Lo Rector pren barrèt y bastó, y se 'n va).

ESCENA XXIV

Los mateixos, menys LO RECTOR

- MANUEL.   ¡Vaya un cas!
- ROSA.   Manuel ¿No 't sembla
que daría resultat
potser que tu t' arribesses
tambè ab lo Batlle á parlar?
- MANUEL. Jo!
(Escapántseli l' odi que reprimeix).
- ROSA.   Be, home; dèixau corre!
Si t' hi has d' enfadar!...
- MANUEL.   Veurás...
¿Com vols que jo m' hi intèressi
si jo no se si ha faltat
ó no ha faltat? Espera...
- ROSA.   Oh!
- MANUEL.   Y, quan de cert se sabrá,
podém ferhi lo que 's pugui.
Es mon modo de pensar,
y á mi may de la justicia
me veurás detení 'l bras.
- ROSA.   Aixó 'm respons?
- MANUEL.   Aixó y basta.
¿No ho veus qu' estich amohinat?
- ROSA.   Pero, home...
- FELIP.   (Amaguém lo bulto

y á veure en qué parará.
Pot vení 'l Rectó ab lo Batlle
y aixó á mi no 'm convé pas).

(Se 'n va pe 'l foro).

ESCENA XXV

MANUEL, ROSA

- ROSA. ¿Hi anirás, vritat? Si; vèshi.
MANUEL. No puch ni vull; s' ha acabat.
Aquest Marcel, ja m' amohina!
ROSA. ¡Manuel, com te vas tornant!
Jo se qu' ell per tu ho faría.
MANUEL. ¡No li haurías demanat!
ROSA. ¡Com!
MANUEL. De vegadas vè bè
tenir lluny lo que no plau.
ROSA. ¿Y tu may pensá has pogut
semblant cosa, de qui sabs
que á tu 't vol mes que á sa vida?
MANUEL. Potser... (Ab dubte).
ROSA. ¡Ho dubtas!
MANUEL. ¿Jo dubtar?
Jo sols dich que tu voldrías
que per èll des jo aquet pas,
y jo 't responch que no 'l dono.
ROSA. Oh! Ara ho veig, Dèu meu, ben clar.
No 'l donas, perque ja 'l córch
del dubte, al cor tens clavat,
y t' arbola 'l pensament.
Perque tu 't creus qu' aquí hi ha
qui t' enganya. Perque 't pensas
qu' ell m' estima, y... vas errat.
¡Ah! Manuel! Poch me pensava
que 'm judiquesses tan mall!
MANUEL. No... jo mal...
ROSA. Sí; tu. Sospitas
y t' enganyas. Y si sabs
ma paraula; si jo encara
sò creguda com avans,
te juro davant de Dèu,
que sempre 'ns está escoltant,
que sò pura de la culpa
que tu á sobre 'm vols posar,
y que ni l' estimo á n' ell,
ni ell en mi may ha pensat,
mes que, com jo, en estimarnos
com s' estiman dos germans.

- MANUEL. ¡Tu ho dius!...
- ROSA. T' ho jur.
- MANUEL. Tant y tant se pot jurar...
- ROSA. ¡Ah! No 'm creus!
- MANUEL. Ja no crech á ningú. ¿Sabs?
- ROSA. No 'm creus, Manuel, y vols ésse l' home just, quan ara fas la justícia sense probas ni ma defensa escoltar.
- MANUEL. ¡Sense probas! ¡Y serena m' ho dius y ab tó tan formal que quasi bè dubtaría si es que jo poguès dubtar.
- ROSA. Manuel, fins ara, amorosa m' has vist aquí, suplicant; ara sò jo qui, irritada, l' honor veyentme ultrajat, te mano que 'm donguis probas d' un rezel tant infamant.
- MANUEL. Suposo que tú la lletra d' ell, coneguda tindrás.
- ROSA. La conech.
- MANUEL. Vés si es aquesta,
(Se treu aquell paper escrit y li presenta).
ó si 'm negas la vritat.
- ROSA. Sí; d' ell es.
- MANUEL. ¿De cert?
- ROSA. Sens dubte.
(Ab' entèresa).
- MANUEL. Donchs, llavors, vès escoltant.
(Llegeix convuls, mirant sempre l' efecte que fa en Rosa, que ho sent ab freda estranyesa).
»Rosa, t' estimo ab deliri,
»Ton amor me te cegat,
»Com serás ab mi ditxosa!
»La ventura ab mi tindrás,
»que 'l cor que sols per tu alenta
»es un cor noble y lleal.»
(Plega la carta y se la torna á ficar á la butxaca).
Ja veus, Rosa, que son probas que no deixan que dubtar.
Ja veus, Rosa, que condempno ab justícia.
- (Ab' valentia).
- ROSA. Oh! Nó! Aixó es fals.
- MANUEL. Oh! Ments y ets falsa com totas!
- ROSA. Oh!
(Horrorisada y ofesa).
- MANUEL. T' hi ofés?
(Penedit).

ROSA. Dèixam estar!
(Fent acció d' anarsen).

MANUEL Oh! Te 'n vas? Espera, Rosa.

ROSA. Per qué?

MANUEL. Perque aquest esglay
que jo tinch al cor me cálmis.
Veig que massa dur hi estat.
Perdònam; mes també pensa
que qui estima com jo, tant,
explicació necessita
d' aquest cas tan impensat.

ROSA. Si tu deixesses donarla...

(Rosa, al retornar á la escena s' ha apoyat, en actitud digna, á la taula, ahont hi ha 'l coixí ab l' agulla que li ha regalat Marcel, y ara, distretament, mentres Manuel li parla, ella va punxant lo coixinet ab l' agulla).

MANUEL. Es que m' havia exaltat
de tant que t' estimo, creume.
Y, ara, qu' estém calmats ja,
dígam: ¿Qué es aquesta carta,
de que inocenta serás?
Per qué la tinch? Com s' explica?

ROSA. Te puch no mes contestar
que no 'n sè ni una paraula.

MANUEL. Vols dí?

ROSA. Y que m' ha sorprés tant
que no entench qué significa.

MANUEL. Rosa!

ROSA. T' ho juro pe 'ls raigs
de sol qu' ara 'ns iluminan
vinguts del cel, purs y sants.
Jo 't vull, t' estimo, tu m' aymas...
en Marcel...

MANUEL. Rosa! Qué fas!
(Ab fort espant y sorpresa de veure lo que fa ab l' agulla y 'l coixinet).

ROSA. Ay! Ay! No ho veus? Ab l' agulla
punxo 'l coixinet!

MANUEL. Oh! Llamp
del infern es que tot ara
m' ho ensenya, aquest pur raig
del sol que 'l mon ilumina
y que tu m' has retret ja!

ROSA. Qué dius? T' has tornat boig ara?

MANUEL. Dich qu' ets com totes, deslleal.
Veig l' intent d' aquesta agulla
y 'l coixí.

ROSA. M' ho ha regalat
en Marcel...

(Estranyada).

MANUEL Ah! En Marcel sempre!

ROSA. Manuel, per Dèu!
MANUEL. Ah! Y es clar!
T' ho ha regalat, y, al dartho
èll es qui, ab intent malvat,
t' ha dit que al davant mèu fèssis
lo que feyas fa un instant.
ROSA. No, Manuel! Pe 'l cel t' ho juro!
MANUEL. No perjuris!
ROSA. Oh! A mi tal!
MANUEL. Sí; ab èll es aixó un conveni
per desfè així 'l nostre enllás.
Ho sabéu, y ab l' amenassa
voléu, lliures...
ROSA. Manuel!
MANUEL. May!
Primer tu morta!
(Com boig).
ROSA. Oh! Aussili!
MANUEL. En va son crits! Es en va!
(Llensantse contra ella, com per estrangularla).
ROSA. Oh! Socors!
MANUEL. Calla!
ROSA. Assistencial!

ESCENA ÚLTIMA

Los mateixos, RECTOR pe 'l foro, y, per distintas portas,
VENTURA, FELIP y JOAN

VENTURA. Qu' es?
JOAN. Qué hi ha aquí?
RECTOR. Qué ha passat?
FELIP. Rosa!...
MANUEL. Oh! (Pregantli ab la mirada).
ROSA. No... es que jo...
MANUEL. (Apart rápit á Rosa). (Calla
ó aquí 'ns perts á tots!)

RECTOR. Avant!
Qué ha passat?

VENTURA. Just; digas, Rosa.
(No sabent que dir, inventa).

ROSA. No... es que jo... volent parlar...
quan una agulla entre 'ls llabis
tenia...

MANUEL. Era aquesta. (Mostrantla).
VENTURA. Ah!

- RECTOR. Ja.
- ROSA. Me la enviava...
- MANUEL. Y espantada
ha cridat...
- RECTOR. Es natural.
- MANUEL. Y, sentint jo 'ls crits d' aussili,
he vingut...
- ROSA. Sí... Y m' ha salvat,
y 'm veuhen ja; estich tranquila
y perdonen del espant.
- VENTURA. Y ara!
- RECTOR. Vols callar, criatura!
- ROSA. (Oh! Reyna del cel, pietat!)
(Sentantse abatuda).
- FELIP. (Felip, aquí 'n passa alguna).
- MANUEL. (Qu' he fet! Qu' he fet, insensat!)
- Los personatges que donen la actitut que indican los versos,
formant quadro adequat. Lo telò baixará pausadament.

FI DEL ACTE PRIMER

ACTE SEGON

La mateixa decoració del acte primer.

ESCENA PRIMERA

RECTOR, JOAN, VENTURA.

- RECTOR. M' havéu entés?
- VENTURA. Sí senyor.
- RECTOR. Que res falti. Us ho encarrego.
Ab las cabórias que passo
y 'l cárrech que desempnyo,
no estich per res. Ma nevoda
no 's trova bè y prefereixo
que vosaltres ho arregléu.
- VENTURA. Dèixiu per mí.
- JOAN. (Preguntanho al Rector). ¿L' aposento
d' ell, ha dit que fòra?
- RECTOR. Aquest.
Ah! Posarás en bon puesto,
vora al balcó, la cadira
y 'l faristol.
- JOAN. Ah! Ja 'm penso
quin vol dí; 'l de la capella
que li serveix per fè 'ls resos.
- RECTOR. Lo mateix. Després treurás
la catifa, y, ab molt tiento,
la extèns ben posada als peus
de la cadira y, pe 'l reso
lo breviarí que en Marcel
m' ha dut de París, y déixaho
tot damunt la taula.

(A Ventura). Al patge,
que 'l tráctis bè t' encarrego.
VENTURA. Li darè 'l quarto mellòr.
Dòna al hort, es fresch y penso
que li plaurá. Es mòlt alegre.
RECTOR. Ara enllestíu. Jo vos deixo,
perque, avans de que ell arrivi,
tinch mòlt que fer.
(Se 'n vá).

ESCENA II

JOAN, VENTURA.

JOAN. (Fent acció d'anarsen). Jo enllesteiho.
Vaig á buscar la cadira.

VENTURA. Jo vaig á buscar borregos
y melindros y, quan torni,
ab quatre cops de plúmero
y un xich d'escombrar la cambra,
com un pom de flors li deixo.

JOAN. Está molt bè.

VENTURA. (Que se 'n anava). Ah! Mentrestant,
tu frega bè 'ls candeleros.

JOAN. Prou. Ja! Ja! Tinch massa feyna.

Treu sotanas y sombreros,
roquets y albas y casullas
del penjadò', y fèshi puesto
per donarlo al senyor Bisbe,
perque se 'n serveixi, y, luego,
mira com está 'l betum
d'enllustrar botas...

VENTURA. Y 'l cuento

dura massa y, mentrestant,
fent com que ho fas y no fentho,
ni tu te 'n vas á la iglesia
ni jo tampoch enllesteiho.

(Mentrestant ha pres lo cistell y 'l mocador y se 'n vá).

JOAN. Donchs prou. Ah! Se 'n vá! Ben fet.

Així'm destorbará menos.

(Se 'n vá pel fondo).

ESCENA III

FELIP.

(Sortint de la primera porta de la esquerra. Cridant.)

Joan! Joan!... Bo!... No hi ha ningú!

Y á fé que hauría jurat

sentirlos. Res. M' ho ha semblat
y m' he enganyat de segú.
Vejám. Probém.

(Canta un tros d' himne de Riego, dirigintse á dins de cada
quarto, fort perque 'l sentin).

No. No hi són.
Quan sentint l' himne de Riego
ells no corren aquí luego,
sòn fora. Pero... Y ahont?
Oh! Y pensar que si tornès
jo estava llest tot seguit;
perque, está clá: ell agrahit
de que 'l rival li allunyès,
fentli pe 'l Batlle arrestar,
cóm menos pot obsequiarme
que fentme 'l pler d' otorgarme
lo que li vull demanar.
Jo li trech aquest marino
del davant, incontinent
y ell me fa á mí president
com desitjo. del Cassino.
Aixó es, per vilateral,
com diu ell, ab tó dogmátich,
un pacte sinalagmátich,
conmutatíu, federal.

(Se sent un gran tarrabastall á fora de la porta del fondo).

ESCENA IV

FELIP, JOAN.

(Portant un faristol de cor ab molta pena).

FELIP. Diable! Quin tarrabastall!
Fins s' ha mogut la cadira.

(Parlant per la que hi seya. Al entrar Joan li pega un cop de
faristol).

Que hi ha? Qué portas? Eh! Mira
que 'm fas mal. Qu' es un cavall?

JOAN. Ay, quina suor!

(Deixant, cansat, lo faristol dret al peu de la porta del fons)

FELIP. (Aixugantse). Que ha sigut?

JOAN. Que, al pujá aquest tros d' escala,
lo faristol me resbala,
y ¡pataplum! ha caygut.

FELIP. Y, escolta: ¿'l senyor Rectò
es á casa?

JOAN. No. Ha surtit.

FELIP. Sabs si ha anat lluny?

- JOAN. No m' ho ha dit.
Vol véurel?
- FELIP. No; per çó no.
JOAN. Es que, si vol, quan arriui,
l' avisaré.
- FELIP. No.
JOAN. Ho farè
perque veig que li convè.
(Felip fa senyal de que no ho vol).
Si, home, si; no me 'n privi.
Res... en venint...
- FELIP. (Qué pesat!)
No 't dich que no 'l tinch de veure?
JOAN. Eh! Y á mí m' ho vol fer creure?
(Apareix lo Rector á la porta del fondo, parlant ab un home
apart).
Mírissel; ara ha arriuat.
(Se torna á posar á muntar lo faristol, mentre 'l Rector se-
gueix fora ab l' home y Felip diu apart).
FELIP. (Bah! Lo que saber volía
d' aquest tros de menja-pá,
veurè si ho puch arrencá
del cap de la Rectoría).
(Agafa un diari y 's posa á llegir-lo assentat á la cadira de
costat de la taula).
RECTOR. (Entrant y adonantse del faristol).
Ahont vas ab aixó?
JOAN. A cumplir
lo que m' ha manat vosté.
RECTOR. Jo!...
JOAN. Sí... vosté.
RECTOR. ¿Jo he dit ré
d' aquest faristol?
JOAN. Y sí.
M' ha dit:—Porta 'l faristol
y aprop del balcò li dèixas.—
RECTOR. Pero, cristiá, ¿no coneixes
que no es aquest?
JOAN. Donchs, quin vol?
RECTOR. Aquell faristol petit
que hi há á dins la Sacristía.
JOAN. Y aquest?...
(Volent dir que 'n farà)
RECTOR. Que torni á fer vía
cap allá d' hont ha surtit.
¿No veus que aixó es per llegir,
y, á dins d' un quarto tancat,
s' hi ha de llegir bo y sentat?
Aixó ja es de presumir.
Oh! ¿Y lo tèu magí no nota
que aixó, á dins, faría riure?

- JOAN. Com que jo en cosas d' escriure
y llegir no hi entench jota...
- RECTOR. (Ab dolsa reconvenció).
Ah! Joan! Joan! Aquesta testa!
Per qué 't creyas que servía?
(Parlant pe 'l faristol).
- JOAN. Jo 'm creya que, si 's tenía,
era per ferhi la siesta.
(Fent indicació d' apoyar brassos y front damunt del pres-
tatge del faristol. Rector y Felip riuhen).
- RECTOR. No n' has vist may en lo Temple?
- JOAN. No senyor, perque hi vaig poch.
- RECTOR. Com ton amo. Tu tampoch
segueixes bè 'l bon exemple.
(Joan pren lo faristol y se 'n vá pe 'l fondo. Rector, al tom-
barse s' adona de Felip.

ESCENA V

RECTOR, FELIP.

- RECTOR. Vosté aquí?
(Deixant lo diari y alsantse).
- FELIP. Ja ho veu: llegía.
Y la Rosa, com está?
- RECTOR. Mellor. Gracias. ¿No se 'n vá
á doná un vol? Fa bon día:
- FELIP. Ja 'n vinch, y á fé li puch dí
que 'n torno ara impressionat.
Aixó es un país encantat!
- RECTOR. Ja sab que vaig dirli ahir.
No s' hi ha fixat? ¿No repara,
per hont va, quina verdor?
Y aquell ayre ple d' olor
y aquells dolls d' aygua tan clara?
- FELIP. Sí: y aquell fanch quan se rega!
- RECTOR. Y 'l cantar de tant d' aucell!
- FELIP. Y aquell sol qu' obra 'l cervell!
- RECTOR. Y aquell perfum qu' enfalega!
- FELIP. Oh! Y la pols que 's fica al coll!
- RECTOR. Y 'ls papallons que s' escapan!
- FELIP. Y 'ls esbarzers qu' esgarrapan!
- RECTOR. Bah! Qualsevol vagi al moll
de Barcelona; per mí
no hi há al mon mellor passeig
que 'l de veure lo que veig
quan jo 'm passejo per' qui.
Lo que sento solament
es lo no podéu gosar;

perque estich que no 'm puch dar
ni un' hora d' esplayament.

FELIP. Ah! ¿Y la sèva ocupaciò
no dona un' hora sisquera..

RECTOR. No.

FELIP. Y per, qué?

RECTOR. De la manera

qu' ara li explicarè jo.

—Me llevo, y lo sol no es alt,
quan ja, pe 'ls mèus feligresos,
que, es clar que tots son pagesos,
dich la missa matinal.

Quan la he dita, per cumplí

tinch d'aprofitar bè 'l dia,

y, per si algun client venia,

obro 'l mèu despaig aquí.

FELIP. Ah! Tè alguna professiò?

RECTOR. Totas: Advocat, notari,

arquitecte, apotecari,

enginyer, procuradò,

jutge, mestre, capellá,

nunci, agutzil, y hasta alcalde;

y per serho, y tot de balde,

perque aquí ¿quí ha de pagá?

fins haig de ser rellotgé'

per cumplí ab mon ministeri.

FELIP. Y 'm deixifrará 'l misteri?

RECTOR. Ja he dit que li explicarè.

—Obro 'l despaig, com li deya,

y aquí ensenyo de llegir

á la filla d'un vehí

pobre, que hi tè gran taleya.

Y com que també sò destre

en comptá y en geografia,

y un xiquet d'astronomia,

véliaquí que ja sò 'l mestre.

Vè aquí un pobre vell, tulit,

gemegant, ple de dolor.

—¿Qué 'm puch fer, senyor Rector,

vosté que tant hallegit?—

Jo veig qu'está mal del fetje

ó del cor, y com que uns quants

remeyets sè casulans,

n' hi dono un, y ja 'm tè metjé.

Un altre, y es cas més fort:

—Vosté, 'm diu, qu' en tot entèn,

¿qué puch fer perque 'l torrent,

quan baixa, no m' entri al horti?—

M' explica com y hont lo tè

y en tèrmes clars, perque hi cayga,

li faig cambiá 'l curs de l' ayga

y véliaquí l' enginyè.

Dos vehins s' han disputat.
Cuestionan y no s' entènen.
Jo 'ls poso en pau y s' avènen.
Ja 'm tè jutge y advocat.
No pot lo Notari anarhi
y un está en l' últim moment,
jo li prenc lo testament
y aquí 'm tè que sò 'l notari.
No pot un enterrat ser
perque no tè, pe 'l trevall
de fè 'l clot... prenc lo magall
y allavoras sò 'l fosser.
Vè, que un cas li ha suchcehit
y un paré m' hi vol l' alcalde.
Li dono 'l parer de balde
y 'm tè alcalde, com li he dit.
—Lo rellotge, no vá bè:
s' ha aturat:—diu l' escolá.
Y, com rellotger no hi há,
jo allavors sò 'l rellotger.
Y véliaquí com he dit
la vritat, quan li he dit jo
que, si un rector vol ser bo
per un poblet tan petit,
no hi há ofici, baix ó noble,
qu' ell no l' hagi de sabé
si vol ser de bona fé,
verdader rector del poble.

FELIP. Mes si may li ha succehit
que de res d' aixó hi ha feyna,
ab tant ofici y tanta eyna,
se deu morir d' aburrit.

RECTOR. Ay, Dèu lo fassa ben bó!
Tot just quan res d' aixó hi há
es quan se nota mes clá
qu' es lo de menos, aixó.
Mes basta ja d' enrahonar;
per mes que 'm donga mòlt ple;
per que avuy, com deu sabé
va 'l senyor Bisbe á arribar;
y tot ho haig de tenir prompte
per rébrel com es degut.
Ah! y quan sigui aquí vingut
ja tindrà un xiquet de compte
bon minyò. Eh? Sí; ho farà
no mes perque jo li prego.
No canti l' himne de Riego
ni la Marsellesa...

FELIP. Ah! Ja.

RECTOR. Ni l' himne d' en Garibaldi.

FELIP. No tinga pò, no senyor.

RECTOR. No 'm fa re á mí com rector;

mes tinch por d' un reny que 'm baldi,
si 'l senyor Bisbe ho sentís.

FELIP. Res; no tinga por de re;
basta que ho vulgui vosté.

RECTOR. Sí; 'm fòra un gran compromís.
Aném... vaja...

FELIP. Pot anar
descansat á rebrel.

RECTOR. No.
Vegi si es un bon senyò
y fins 'hont m' ha d' apreciar
que, ja en la carta, en que 'm diu
que vindrá, 'm màna que jo
no 'l vagi á rebre: m' entèn?

FELIP. Potser perque tè present
la edat de vosté.

RECTOR. Ah! Aixó.
Veu que dels vuytanta passo
y no vol que 'm cansi. Ah!
M' estima y ell sempre está,
pobret, en que m' escarrasso.
Y jo que haig de fer? Obehir.

FELIP. Sí, perque, sinò, algun dia,
sent Bisbe, 'l confirmaría.

RECTOR. Sempre 'n tè alguna per dir.

(Rihent mòlt).

Anem... vaja...

(Fent acció d' anarsen).

FELIP. Ah! No; esperi.
Fassim un favor.

RECTOR. Qué hi há?

FELIP. En Manuel. ¿Sab ahont serà?

RECTOR. No ho sè; es fácil que l' enteri
la Ventura.

FELIP. ¿Y la Ventura
sab ahont es?

RECTOR. Uy! A rodar.
Miri; tè d' aná á comprar
sucre, pastas, confitura...

FELIP. Uy! Y donchs, com ho faig jo?

RECTOR. Potsè en Joan...

FELIP. Ca! No sab rel

RECTOR. Donchs...

(Volent dir:—No sè que ferhi).

FELIP. Servidor de vosté.

RECTOR. Vaja! Qu' estiga ben bó!

(Se 'n vá).

ESCENA VI

FELIP.

Vaja! No puch saber res
y tant que 'm convè. Mal dia!
Ara lo que 'm convindria
es saber com está 'l près.
Lo mèu bon amich Manuel
es un baligà balaga;
enamorat com un plaga,
no li veig en lloch ni 'l pel.
Avuy, quan jo m' he llevat
ja s' havia llevat ell,
y jau! búscal, dins de la pell,
que qui sab ahont haurá anat.
Ay! Si no fòs que 'm convè
perque aixó fá ma càrrera,
fugía que al mèu darrera,
no m' atrapava un llebrè!
Pero haig d' esperá; esperém
y, per si vè, desseguida
deixém la carta amanida
y així prompte enllestirém.

(Butxaquejant, treu molts papers barrejats y vá buscant).

Es concisa, sobria, clara...
Me recomana als amichs,
y aixís ja, fora fatichs;
sòch lo president desd' ara.

(Buscant sempre y no trovantla).

Pero ¿ahont rediable será?
Jo sè de cert que l' hi escrita
y al infern de la levita
la he ficada... No hi es! Cá!
Ah! Mal diable! Ja veig qu' es.
Está 'l forro descosit
y, passanthi 'l papè escrit
junt ab los altres papers,
ara es aquí á la cintura.

(Hi fica la má y lo busca).

Vejám si 'l puch treure? Bah!
Ja l' he pescat. Sí; 'l tinch ja

(Ho treu).

y aixó es la mèva escriptura.
Com, escriptura? Dich mal.
Si ell lo qu' aquí dich confirma,
posanthi la sèva firma,

es la mèva credencial.
Miréu que 'm fa perténir!
Quin tardá! 'L que no entenç jo
es que aquest oncle Rectò
li consenti 'l viure així.
Calla! Ara hi penso. ¿Y si fòs
á ca 'l Alcalde? Bah! Sí!
Y es clar que deu ésse allí!
Me 'n hi vaig, y, com un gos
quan atrapa un cunill ¡nyach!
l' agafó pe 'l coll, y aquí.

(Cantant).

Les enfants de la patrié...
M' ho firmarà y Dèu li pach.

(Se 'n va atolondrat cantant la Marsellesa).

ESCENA VII

JOAN.

(Ab lo faristolet).

Gracias á Dèu l' he trovat!
Si en aquell recò no 's veyá.
Aquest fa de mès bon dur
y, vaja, en vritat no pesa.
L' altre sí... mes quan hi penso...
Y ara ves perque se 'n reyan.
Com que sí que s' hi pot fer
ab aquell mès alt la siesta.
Aquest sí que no serveix
que tè forma diferenta
y es petit. Pero ab aquell
que vè á la mida mateixa
de la persona, un hi posa
los colzes aixís...

(Los posa sobre 'l rebrot de la fusta hont descansa 'l llibre).

S' apreta
ab las duas mans lo cap,
y 's pot fè una bacayneta.
Fins hi voldría dormir.
No me 'n vegès de mès frescas.

ESCENA VIII

JOAN, RECTOR.

(Al véurel queda plantat á la porta del sèu quarto guaytantsel).

RECTOR. Pero, qué fas? Qu' ets beneyt?
Aixó es cumplí? Aixó es fer feyna?

Jo fonentme aquí esperant
y tú aquí plantat, qué feyaş?

JOAN. (No sabent que dir).

Es que olorava la fusta
que fa una olor... de canyella.

RECTOR. A dins y á arreglarho tot.
Y si no ho vols fè... ab franquesa
m' ho dius.

(Agafant lo faristol y portantlo al quarto del Rector).

JOAN. Si senyò, ab molt gust.

RECTOR. A veure donchs si enllesteixes.

(Joan se 'n va).

ESCENA IX

RECTOR, VENTURA

(Qu' entra pe 'l fons molt atrafegada ab lo cistell ple de la
compra y ab paperinas y ciris).

VENTURA. Ay, senyor! Vinch mitj malalta
y reventada. Corrents
vaig á endressar.

RECTOR. Mes, d' hont vèns?

VENTURA. Vinch de buscar lo que falta.
Borregos, pastas y ciris
y orxatas y ¡que sè jo!
Sols per vosté, qu' es tan bo,
sufreixo jo tants martiris.
Com que al poble no hi ha re,
hi hagut d' aná un' hora lluny,
que ab aquest sol fort de Juny
no dòna cap gust, á fé!
Torno, y quan al poble entrava,
tòthom á la carretera
veig guaytant, me tombo enrera,
y al Bisbe veig qu' arribava,
Ja pot pensar quin neguit!
Encara ho tinch de fer tot!

RECTOR. Lo Bisbe? Avisa 'l nebot
y á la Rosa tot seguit.

VENTURA. Lo sèu nebot ha marxat
y ella encara no está bona.

RECTOR. Bè, vès, avísala, dona,
que potser s' haurá llevat.

VENTURA. Tot desseguit ho farè.

RECTOR. (Posantse 'l barret y agafant lo bastò).

Jo corro á rébrel, disposa,
per quant vinga, alguna cosa.

VENTURA. Ja! ja! no faltarà re.

(Se 'n vá lo Sr. Rector).

ESCENA X

VENTURA, ROSA que ve per la segona porta de la dreta.

VENTURA. (Que va endressant la sala).

Ja s' ha llevat? ¿Com se trova?

ROSA. Bè.

VENTURA. ¿Y la nit tan malament?

ROSA. Tot ha passat al present
y l' estar llevada 'm proba.

VENTURA. Oh! Y qu' ara 'l senyor Rectò
volia que la cridès
y al mateix temps li diguès
que 'l Bisbe es aquí. Ab aixó
tè temps si 's vol endressá.

ROSA. Ja vaig bè.

VENTURA. Sembla una vella:
posis la faldilla aquella
qu' en Marcel li regalá.

ROSA. (No ho farè pas).

(Se sent gran repich de campanas).

VENTURA. (Atrafegada). Las campanas
ja repican. Ja es aquí.

Jo vaig corrent á enllestí.

ROSA. Jo á arreglar-me, y no 'n tinch ganas.

VENTURA. Si poguès... Ajúdim, miris,

(Donantli dos ciris).

perque jo no podrè ferho;

un per cada candelero.

Tinga, posi aquets dos ciris.

(La Rosa ho fa. Ella va per treure 'l cistell de sobre la taula y
s' adona de 'ls papers que hi ha deixat Felip).

Qué són aquets paperots?

Sembla eixa taula un corral.

Hont ho tiro? Al davantal.

(Ho fá).

Son mes bruts los homenots!

(Agafa 'l cistell y paperinas, ciris que tè damunt de la taula y
se 'n vá corrent per la segona porta de la esquerra.

ESCENA XI

ROSA, després JOAN y FELIP.

ROSA. (Que ja haurá posat los ciris davant la capella
del Sant Crist).

Felis la que 'l víure passa

sens saber lo qu' es amor!

(Se 'n va per la segona porta dreta).

JOAN. (Sortint de la porta del quarto del senyor Rector,
depressa y netejant un candelerero).

Cuyti ¿sent? senyor Rector,
que 'l Bisbe ja es á la plassa.

(Veyent que no hi ha ningú).

Ah! ja es fora!

FELIP. (Entrant per la porta del fons).

Qu' es aixó?

A que vè tant repicar?

JOAN. Ha arribat lo senyor Bisbe.

FELIP. En mala ocasiò ha arribat.

JOAN. Com?

FELIP. (Jo tinch de saber...) Dich,
com hi ha disgustos, malalts...

JOAN. Disgustos?

FELIP. Lo d' en Marcel.

JOAN. Mes no será res.

FELIP. Qui sab!

JOAN. Vol dir?

FELIP. De vegadas. Y ella?

JOAN. Sentir-sa veu m' ha semblat
ara desde 'l quarto hont era.

FELIP. Donchs aixís bè 's trovará.

La creya al llit.—Y 'l tèu amo?

JOAN. Vosté qu' está aposentat
en son quarto, pot saberho.
Desd' ahí no 'l sò vist.

FELIP. Bah!

Donchs jo tampoch. Al llevarme
l' aucell ja havía volat;
y 'm convindría...

JOAN. Perdoni
si 'l dèixo. Estich ocupat.

(Se 'n vá per la dreta. En aquest moment s' ajunta al repich
de las campanas la remor de la gent y cridoria y alguna es-
copetada en senyal de salva).

FELIP. (Corrent á la finestra y mirant á la plassa).

Lo Bisbe. Ja 'l veig venir.

Va tot ell de gent voltat.

Tothom lo sèu anell bèsa.

Es vellet. Tè 'ls cabells blancs.

ROSA. (Surtint del sèu quario).

Ja vè; sí; es cas de sortir
á rébrel!

(Cridant).

Ventura! Joan!

ESCENA XII

ROSA, FELIP, JOAN, VENTURA

(Que acuden corrent á la veu de Rosa).

ROSA. (A Joan). La cadira de baqueta.

VENTURA. Ja vá!

(Tornan ab lo que se 'ls ha demanat y Rosa 'ls ho fa posar al costat de la taula).

FELIP. (Que s'ha tombat al sentir la veu de la Rosa, s'hi acosta).

Vosté! Ja 's trova millor?

Van dir que 's trovava mal.

ROSA. Millor. Quasi bè.

FELIP. Ho celebro.

Vaja, que l'hoste ja ha entrat.

(Volentli dir que surti á rebre 'l Bisbe, qu' en aquest moment entra, acompanyat del Rector, escolans y gent del poble, qu' ell despedeix á la porta).

ESCENA XIII

Los mateixos, BISBE, RECTOR, Escolans
y Acompanyament.

BISBE. (Als que l'acompanyan).
Que Dèu vos dongui ventura
en aquesta terra y pau.

(Los dóna la benedicció: alguns li besan l'anell y se'n van tots, menys los escolans. Tots los de la casa li besan l'anell, fora Felip).

Y vosaltres, qué voléu?

(Als escolans).

ESC. 1.er Sa Ilustríssima, l'anell.

BISBE. Teniu. Feu forsa bondat.

ESC. 2.^{on} Sempre 'n fem. Sempre n'hem fet.
Senyor Rector, ¿no es vritat?

RECTOR. Ah! Sí. Es veritat. Sòu bons,
pero un xich entremaliats.

ESC. 1.er Pero creyém. Oy que sí?

(Preguntantho als altres).

ESCOLANS. Si.

ESC. 1.er Y may lo fem enfadar.

BISBE. Donchs així...

(Crida al patje ab la má y li fa portar una capsa).

Si tant bè creuhen,
si tots fan tanta bondat,
será precís premiárlas.

(Obra la capsa y tots s' acostan pera veure lo que hi ha á dins).
No us tiréu tan endavant.
Vaja; teniu.

(Los dòna estampas grossas y bonicas).

ESC. 2.ⁿ Qu' es hermosa!

ESC. 1.er Tantas mercés!

BISBE. Vaja, anáu.

ESC. 2.ⁿ Jo la posaré en un quadro.

(Quan son á la porta, tots los escolans se giran y cridan).

ESCOLANS. Visca 'l Senyor Bisbe!

BISBE. Pau
y quietut. Poca cosa
los fa contents. Quina edat!

ESCENA XIV

Los mateixos, menys los Escolans.

BISBE. (Al Rector, després que s' haurá assentat á la
cadira de baqueta del costat de la taula).

Dirás, si 't vè bè, á n' al patge,
ahont tindrà aposentament.

RECTOR. Ventura. Dúli al moment.

(A Joan).

Tú porta á dins l' equipatge.

(Ventura, 'l Patge y Joan, se 'n van cada hú per hont deu
anarsen).

BISBE. Al fi, després de alguns anys,
entre aymadas companyías
me veig.

RECTOR. T' hi estarás mòlts días?

BISBE. Com qu' es cárrech plé d' afanys
lo mèu, m' hi podrè estar poch.

RECTOR. Poch?

ROSA. ¿Mes, al menos l' estíu
bè li passarà?

BISBE. ¿Qué díu
aquest ángel?

ROSA. Com! ¿Tampoch
s' hi estará ni una mesada?

RECTOR. Si que 'm sorprén!

BISBE. Com!

RECTOR. Un mes?

BISBE. Vuyt días.

RECTOR. Vuyt!

BISBE.

Y no mès.

RECTOR.

Es mòlt curta temporada
y crech que, á la tèva edat,
aixó t' ha de dar fatiga.

BISBE.

Lo cárrech que tinch, m' obliga
á oblidar la velledat.

La Iglesia deu ser atesa
sens posá en nostre zel mida.

Nos obligan per la vida
y no per la juvenesa.

Tu mateix, qu' ets vell també,
perque 'n tèn's poch's mes que jo,

no 't planys pas ab tot y aixó.

Tú ho fas tot, y fas mòlt bè.

Ah! Es perque á n' al nostre estat

l' ànima una inmensa forsa

que 'ls anys no la poden torçe.

Sabs quina es? La Caritat.

¿Qué 'm fá á mí la senectut

si, al fè un' obra plahent á Dèu,

sento que ànima al cor mèu

l' alé de la joventut?

Y 'l cor es l' home. Qui 's trova

sols sentiments purs en ell,

quan tè anys veu aquest vell;

(Lo cap).

pero aquest...

(Lo cor).

se 'l trova jove.

RECTOR.

Cert es. Y ara... á descansar,
perque estás cansat del viatge.

BISBE.

Es curtet.

RECTOR.

Aném, que 'l Patge
ja 'ns deu á dins esperar.

Lo Bisbe s' alsa y diu á Rosa, disposantse á seguir al Rector).

BISBE.

Tením de parlá una estona.

ROSA.

Quan vulga.

BISBE.

(Al Rector, demanantli ahont tè d' anar).

Ahont?

RECTOR.

Vina ab mí.

BISBE.

(Adonantse de Felip, que, desde que ha entrat lo
Bisbe fins que se 'n vagi, s' está llegint, prop de
la finestra, un diari gran, que li tapi la cara, ab
l' objecte de no haver de saludar al Bisbe. Aques
ho nota y pregunta al Rector ab veu baixa):

Quí es aquell que hi ha allí?

RECTOR.

Un jove de Barcelona (Sofocát).

qu' es d' un dels nevots amich.

BISBE.

No ho será pas d' en Marcel?

RECTOR.

No. Aquet ho es d' en Manuel.

BISBE.

D' en Manuel... Ah! Ja. Ja estich.

(Ab certa tristesa, y volent dir que, sent aixís, ja s' explica la

descortesía. Se 'l mira y se 'n va acompanyat del Rector per la segona porta de la esquerra).

ESCENA XV

FELIP, ROSA, després MANUEL.

- FELIP. (Deixant de llegir).
Gracias á Dèu que ja es fora.
- ROSA. (D' esquena á Felip, al qui no veu, y mirant embadalida al Bisbe que va desapareixent).
Que s' hi está bè al sèu costat!
- MANUEL. (Qu' arribá per la porta del fons y 's dirigeix á Felip).
Ja sè que 'l Bisbe ha arribat.
- ROSA. (Dominada pe 'l sèu pensament).
Quanta bondat atresora!
- FELIP. Sents la olor de sagristía?
- ROSA. (La veu de Felip l' ha feta girar, y ara, adonantse de qu' ells dos están enrahonant, diu):
(Ah! Me 'n vaig).
- MANUEL. (Sortintli al pas).
Te 'n vás per mí?
- ROSA. No; pero tinch feyna allí,
y tú ja tens companyía.
(Ab certa sequedat, y anantsen per la dreta).

ESCENA XVI

FELIP, MANUEL.

- FELIP. (Nos deixa sols. Ja era hora.
Vèns bè. Dèu que sò llevat
que 't busco.
- MANUEL. Y qué?
(Molt mal humor).
- FELIP. Hont t' has ficat?
- MANUEL. Per qué?
- FELIP. Tantas horas fora!...
Quasi en cuydado 'm tenia.
- MANUEL. Qué vols?
- FELIP. Voldria llegirte...
- MANUEL. Llegir!... No estich per sentirte.
(Se passeja amunt y avall frenétich).
Estich que tot m' agovia.
- FELIP. Per qué? ¿No 'm vas dir, després

de lo qu' ahir va passar
que ja 't vas poguer calmar
perque va sè un mal entés?

MANUEL.

Sí; vaig tení ahir la sort
de que no acabant de dir
lo que 'm feu l' error sentir,
no 'm vaig causá fins la mort.
Pero, gracia á Dèu, está
tot acabat; ab la Rosa
ja he parlat, y, si bè 'm posa
la cara séria, será
per poch temps. M' estima massa
per poguer mòlt resistí;
tornará á sè amable ab mí
y aixís veurás com tot passa.

FELIP.

Donchs, si la felicitat
tòrnas á tenir segura,
¿qué 't passa ara, qué t'apura?

MANUEL.

Que 'm sento de mí espantat.
Aquest natural gelòs,
que m' han dat Dèu ó l' infern,
es lo mèu martiri etern.
No podré ser may ditxòs.
Quan estich calmat, fins juro
que may mès zelos tindrè,
que per res may tornarè
á posarme en un apuro;
y, encara no vè un indici
dut per qualsevol recel,
ja torna aquest foch cruel
á portarme un nou súplici.
Y es perque, ja escarmentat,
tot me sembla una sospita,
y rezelo y fins m' irrita
l' ayre, si prop ha passat.

FELIP.

¿Escarmentát tu, quan díus
que ab ta primera muller
tan ditxòs sempre vas ser?
En qué pots trovar motíus?

MANUEL.

(Torbát, no sabent que dir).

No; bè, sí... tèn's rahó, sí; ab ella
vaig ser mòlt ditxòs; però
l' escarment lo fundo jo
en mòlts que la mala estrella
han tingut de que 'ls faltès
la dona que han estimat,
y 'ls cassos que s' han contat
fan l' eczemple que etern m' es.
Mira: vaig tení un amich...
No ho contis á ningú, sabs?
es recort d' un fet... antich,
y 's podria, lligant caps,

treure en clar de qui es que ho dich.
Donchs sí; jo un amich tenia
tan íntim, que tot m' ho deya.
Era casat, y vivia
de sa esposa en compányia,
y honrada y digne la creya.
Mòlts cops se vá al adulteri
per mor d' errors imprudents.
Aquest no; duta ab criteri
sa boda, res poguè haverhi
que sentès mals precedents.
Jove, hermosa y pura era ella;
honrat y digne era ell;
y ella, obrintse al amor, bella,
com s' obra al sol la poncella
perfumada del clavell.
Així, ab vida á dols agena,
gosavan cels placenters;
sa existencia, de goig plena,
era una llarga cadena
continuada de plahers,
quan, sens saber d' hont va anar
ni d' hont lo dol va venir,
lo cel se va ennuvolar,
la tempestat va udolar
y 'ls llamps crudels van lluhir,
iluminant, tot de cop,
l' honra d' ella trepitjada,
l' honor d' ell fet vil estrop,
y l' infern brunzinthi aprop,
com vibra desenfrenada,
perque ell havia trovat
unas cartas comprobantas
de que estava deshonorat,
mentre ella queya á sas plantas
son crím havent confessat.

FELIP. Y ell, qué feu, després d' aixó?

MANUEL. Va fingir perdoná á n' ella.

FELIP. Y ab l' ofensor fòu tan bó?

MANUEL. Ella may, per negra estrella,
ni del nom d' ell lo ressó
deixá sortir per sos llabis,
y va viure, la infelís,
sufrint sempre cruels agravis.

FELIP. ¿Y, ab ell, tú, es just que acabis
comparanthi, sent aixís
que ta esposa idolatrada
conservá ilés ton honor?

MANUEL. Vritat dius, si; fou honrada;
mes quan jo, cada vegada
que recordo 'l cruel dolor
d' aquell trist pobre amich mèu,

penso que tot d' un plegat
pot enviar !' infern ó Dèu
còm càstich, en temps tan breu,
un dolor tan impensat,
m' horroritzo de que á mí
tambè passarme podria,
y m' ecsalto tal, com ahí
que, fins una agulla, aquí
va arborarme en gèlosía;
pero res... ha passat ja...
reprimirm' procuraré
y vejám si puch lográ
poderho en pau tot mirá
sémblim mal ó sémblim bè...
Y ara, tú, del mèu amich
aquell cas, no 'l còntis, sabs?
Es recort d' un fet antich;
y 's podria, lligant caps,
treure en clar per qui es qu' ho dich.

FELIP.

Te 'n dono paraula, y ara,
girant full, escolta.

MANUEL.

Jo?

FELIP.

Sí; tu. No estás per mí encara?

MANUEL.

No.

(Passejant agitat).

FELIP.

Manuel, home, repara
que á mí 'm va depressa aixó

(Mostrantli un plech).

y que va avansant lo día.

MANUEL.

Qué vols?...

FELIP.

Voldria llegirte...

MANUEL.

Llegir! No estich per sentirte.

FELIP.

(L' ha pres mala malaltía).

M' enfado.

MANUEL.

Y á mí qué 'm fa!

FELIP.

(Mala ocasió!)

(De cop y enfadát d' haverlhi d' anar tant al darrera).

Home, així

es mòlt pesat discutí

y es impossible enrahoná,

y tinch de ser perfidiòs

en sabé 'l que t' atormenta.

Qué tens? Qué 't passa? Reventa.

MANUEL.

Ho vols sabé? Estich gelòs.

FELIP.

Ah! Ah! Ah! Ah! Al fi ha surtit.

Y no te 'n avergòneixes?

¿Y tú mateix no coneixes

qu' es ridícul lo qu' has dit?

Estar gelòs! Qué vols dir?

MANUEL.

Sabs qu' es?

FELIP.

No. Ni vull saberho.

MANUEL.

Es viure ab lo desespero

mes cruel que 's pot sufrir.
Per cástich, no mes voldria,
ja que 't rius dels mèus dolors,
véuret passá 'ls amargors
que dú en sí la gelosía.
Ple de fé, rich d'esperansa,
vols á la que 'l cor te dòna,
y tos pensaments corona
ab pau y goig la confiansa.
Mes vè un dia, sens sabé
com, penetra en lo tèu cor
lo dupte, y ell lo tresor
llavors roba de ta fé.
Y aquella alba clara y pura,
que al amor com cel daurava,
en ser la mortalla acaba
ab que 's vá á la aepulfura.
Duptant vas y desconfias
d'ella, del mon, fins de tu,
y ja no 't torna ningú
la pau qu' en ton cor sentías.
Una paraula mal dita,
una mirada distreta,
ja es hidra que 'l cor alleta
y á un infern te preclpita.
Ton pensar de cau no mudas;
ella 't fa un dó, y, ab deliri,
fins en són bés, ton martiri
t' hi fa sentí 'l bés de Judas.
Caus llavoras al abím
del oy, renegas de Dèu,
y fins s' alsa davant tèu
la negra imatge del crím,
que t' encisa per ton mal,
que t' empeny ab viu anhel.
y que, allunyante del cel,
va fent de tu un criminal,
y si, per sort, d' eixa vía
fujes, ó 'l destí tè 'n lliura,
llavors acabas ton viure
en un ram de bogeria.
Es etern deliri odiòs
que mos causa tal ceguera
que 'l mirar dòna de fera
y 'l panteig del cá rabiòs;
es sentirse foch per sanch,
y per polsos dos martells,
que un se creu que, al batre d' ells,
rosegantli 'l cor un cranch,
de segur diu tot gelòs:
—Déume mes terrible pena:
á presiri, uua cadena;

à l' honra, estigma afrentòs,
á la mort, dura agonía;
á la miseria, la fam;
silenci etern á n' al clam,
y tot, avans que la impía
passió que, de fit á fit,
torba mira com lo tigre
y 'ns rebaixa y 'ns denigra
y fá al mes noble envilit
fentlo rodolá á la mort
vil y boig d' odi y d' enveja,
mentres, d' ira cèch, babeja
fel del pló; trossos del cor. (Plora).
FELIP. (Bè! Ara sí que 'ns hem lluhit!
Y qué fem?

(Aconsolantlo).

Vaja, criatura!

(Si no 'm firma aixó m' apura).

MANUEL. ¿Qué hi há? Qué vols? Tot seguit.

FELIP. Donchs res: vull una carteta
si no t' ha de dar fatichs,
recomanantme als amichs
del club titolat «La dreta».

MANUEL. ¿Y tu, ara, en aquest estat
en que 'm véus, trovas que jo
puch estar per res d' aixó?

FELIP. Més si...

MANUEL. Vés! vés insensat!

FELIP. Donchs llavors no se 't pot dir
ni una paraula.

MANUEL. Ni una!

FELIP. Si qu' estás de mala lluna!

MANUEL. Estich no mes per morir.
Vès. No 'm digas re. Deliro,
estich exitát, frisós;
so á dins d' un mar tempestuós
d' onas de dubtes, y miro
si trovo un racé á la platja
ó una vela al horisò,
ó un rellans de salvaciò
ó bè del nort una ratxa
de vent, que 'ls núvols s' endugui
d' aquesta foscó tan cruel,
sisquera un bocí de cel
deixant seré, per hont pugui
véure jo la veritat
y anar, portat per la rahò,
á una determinaciò
que 'm deixi tranquilisát,
y fins que ho logri, fins que,
morta aquesta gelosía,
com so avuy, un boig no sia

y hagi recobrat la fé,
no 'm párlis mes ni de pátria,
ni d' amichs. ni del partit,
ni de lo que t' hagi dit
que jo al mon mes idolatria,
perque, sota 'l jou fatal
que la sort horrenda 'm posa,
sols puch ser, si 'm traheix la Rosa,
boig, ó mort ó criminal.

(Se 'n vá).

ESCENA XVII

FELIP.

Bè! Endavant! Bon fi de cuento!
Bona l' hem feta, Magí
que Geroni no 's pot dí.
¿Y are qué hem de fer? ¿Qué intento?
Deixarho corre? No! Cá!
Al contrari. Entrá ara á dins
y no móurem d' allí fins
que li hagi feta firmá.
Veurás... Justament ja duch
á sobre la carta escrita.

(Se la busca y no la trova).

Bó! Ara que 's necessita,
ara té... Cá! Res... no puch
ab lo mèu cap. Sembla faula
lo que 'l tinch desballestat!
Ah! Ja ho sè; sí; ho he deixát
tot damunt d' aquesta taula (Ho busca).
y ara veig que no hi há re.
Oh! Y qu' hi havia 'l borrado
sobre la federació
y notas á tuti plé...
Pero aixó tè de surtí.
Joan! Ventura! Ventura!

ESCENA XVIII

FELIP, VENTURA.

VENTURA. ¿Qué vol, qué crida, criatura?

FELIP. Uns papers qu' eran aquí.
¿Quí s' ha atrevit á tocarlos?
¿Quí? Digas.

VENTURA. No ho sè.
FELIP. Ja pots
fer l' orni.
VENTURA. Ah! Ja. Uns paperots.
Ara acabo de l lensarlos.
FELIP. ¡Ay, poca solta! ¡Cap vert!
VENTURA. ¡Y donchs perque 'ls hi deixava!
FELIP. Bè; pero ¿ahont són? acaba.
VENTURA. Daltabaix del cel-obert.
FELIP. Corro á buscarlos.
(Se 'n vá).
VENTURA. N' hi ha un munt.
Y com que jo no sabia
si eran bons, no extranyaria
qu' hasta n' hi faltés algun.

ESCENA XIX

VENTURA, MANUEL.

MANUEL. Digas, si 't plau, á la Rosa
que desitjo parlá ab ella.
VENTURA. ¿Quan?
MANUEL. Ara. La espero. Vès.
VENTURA. (¡Bo! Ja hi torna á havé tormenta).
MANUEL. Sí; m' ha serenát lo front
una ratxa de vent, fresca,
que, per l' obert finestral
ha entrat á la cambra meva,
y he prés una decisiò
franca, clara, viva, oberta...
tot, avans que aquest martiri
que 'l cor sento que 'm cangrena.

ESCENA XX

MANUEL, ROSA.

ROSA. Diu que 'm vols véure?
(Séria).
MANUEL. (Mitj torbat y de mal humor).
Desitjo
parlarte.
ROSA. Digas.
MANUEL. Dus pressa?
ROSA. Un xich.

- MANUEL. Per qué no t' acostas?
Qué fas aquí lluny y dreta?
- ROSA. Com no m' hi puch estar mòlt,
he cregut inútil séure.
- MANUEL. Fès lo que vulgas.
- ROSA. Ja ho faig.
- MANUEL. Ja ho veig.
- ROSA. (Veyent que Manuel no diu res).
No còmensas?
- MANUEL. Comenso... encara que 'm pòsis
aquesta cara tan séria.
- ROSA. Es lo mèu posat.
- MANUEL. Pensava
qu' era que 'm feyas la ofesa.
- ROSA. (Ab dignitat).
Si es per torná ab lo d' ahir,
escusemnos la conversa.
- MANUEL. No. Es que 't vull fè una pregunta
que á tú y á mí 'ns interessa.
- ROSA. Fès-la.
(Seca y digna).
- MANUEL. (Mostrantli lo bosí de carta del acte primer).
Aixó escrit, de que tu
vas regoneixe la lletra...
- ROSA. (Resoltament).
Sè ja lo qu' es, perque l' oncle
va dirrho ab tota certesa.
Sembla que, sens jo saberho,
en Marcel, quan la carrera
va véures ja termenada,
va demanar la má meva
al oncle Ramon, enviantli
á dins de la carta aquella
un altra, pera á mí dar-me,
en que 'l sèu amor me deya.
Va llegirlas lo pobre oncle,
y, donantli per contesta
qu' era tart pe 'l sèu amor,
perque ab tu era ja promesa,
va guardar las duas cartas
damunt de la taula sèva,
ahont, veyentlas la Ventura,
que, com tu sabs, sempre endressa,
las creguè papers inútils,
las va llensá á la panera
dels papers, que sabs que l' oncle
tè aprop de la taula seva,
y allí 'l tèn criat va trovarlas,
y aquí te las va dá obertas.
- MANUEL. Rosa! (Sonrient, incrédul).
- ROSA. ¿Qué vols di? ¿Es que dubtas?

- MANUEL. No acabas de satisferme.
ROSA. Vès y pregúntau al oncle.
MANUEL. ¡Qué ha de dir l' oncle, Roseta
si ell parlant tè de salvarte!
ROSA. ¡Manuel.
MANUEL. M' estimo mes créuret,
sentinho jo de tos llabis.
¿Vas rebre tu aquestas lletras?
ROSA. No.
MANUEL. (Com donant surtida á un pensament que 'l preo-
cupa fort).
• No? Donchs á véureho, júrau,
júrau y 't crech innocenta.
ROSA. (Mortificadá y ab gran dignitat é intenció).
Si una paraula no creus,
com pots un jurament creure?
Manuel... has dubtat de mí,
y 'l dubte, del cor hont entra,
ni ab mil juraments ne surt,
ni 'n surt ab mil evidencias.
MANUEL. Mes si 'm basta un jurament.
ROSA. A mí 'm basta la consciencia.
Sense com va ni com costa
ahir vas dar-me la pena
mes gran que may en la vida
m' ha donat ningú á la terra.
T' estimo que no 's pot mes.
Te sòch fiel que ben serena
puch dirte y ben alt lo front
que sols tú en lo mèu cor entras.
Donchs si, ab tot y aixó ser cert,
tu, delirant, no 'm vols creure
y cruel vius recriminant-me
y 'm tiras al rostre ofensas,
y tens de torná á produhir
mes escenas com aquella
ab que ahí 'm vas rompre 'l cor,
encara es á temps la esmena.
Si tú creus que no t' estimo
y qu' es fals mon amor, tréncal.
MANUEL. Oh! Rosa! Rosa! tèn llástima
d' aquest cor, que per tú alenta.
Jo t' estimo ab tot l' amor
que cap á l' ánima mèva.
y aquest amor, gelosía
porta ab ell que 'm dòna febre,
que no hi ha amor sense celos
com no es foch, foch que no crema.
Posat aixís á estimarte
visch ab la aprensió funesta
de que tot lo que tú miras,
de que tot lo que 't rodeja,

tè de robarte á mòn cor
que en tu veu la ditxa sèva,
y tinch celos fins del ayre,
del brillar de las estrellas,
de que cap altre home 't parli,
del nin petit que tu besas,
de la gent que tú saludas
y fins de las flors mateixas
si no te las he posadas
jo mateix entre tas trenas.
Donchs bè: dins la desventura
de gelosía tan fera,
per etzar aquest paper
va vení ahí á las mans mèvas,
y aquest paper com veus tú,
ja no es una ximplesa
com tenir celos del ayre
ó del brill de las estrellas,
ó d' un altre home que 't miri
ó de l' amiga á qui besas,
no; aquest papè es un indici,
ja no es ayre, es foch que crema,
es suspita cruel que mata,
es recel que desespera,
y ab tot y aixó, ves si tinch
de tenir de tu certesa,
que aixó qu' es entera proba,
que aixó que no 's. pot descreure
bastarán dugas paraulas
perque jo per res ho crega.
Júram que aixó es fals y ho rompo.
Júram que aixó ment, y es cendra.

ROSA. No t' ho jurarè, sò bona
y no 'm vull rendí á ta ofensa.
No 'm creguis si 'm creus indígne
y si 'm creus honrada, creume.

MANUEL. ¿Es dir, donchs, que aquesta proba
que tan poch te costa 'm negas?

ROSA. Quan no es proba la virtut
de re 'ls juraments serveixen.

MANUEL. Mes si la virtut no 's veu...

ROSA. Tambè pots perjura créurem,
perque tampoch no veurás
si dich vritat ó fals era.

MANUEL. Jurá en fals!

ROSA. No es res pe 'l qui
no creu en la Providencia.

MANUEL. Mes tú hi creus.

ROSA. Però tú no,
y en fèrme jurar t' empenyas,
sabent qu' es re 'l jurament
pe 'l qui, com tu, tot ho nega.

- MANUEL. (Com acudintli una idea).
Ah! Ja ho veig. Tu vols fugir
de trovarte compromesa.
Fuges de dí una mentida
perque ton cor s' hi rebela,
sens mirar que, fentho aixís,
mes lo mèu dubte fas crèixe.
- ROSA. (Ab energia).
Manuel; si val ma paraula,
te la he dada ben cumplerta.
- MANUEL. No 'm basta. (Sech y ab rábia).
- ROSA. No? Donchs aixís
es ja impossible entèndrens.
- MANUEL. (Penedit). Rosa, escòltam.
- ROSA. (Tot'anantsen). Es inútil.
- MANUEL. Justificat.
- ROSA. Quan se 'm crega. (Se 'n vá).

ESCENA XXI

MANUEL.

Oh! ¿Qué 'm passa á mí? ¿Qué 'm passa,
que tot contra mèu se 'n vè?
Ella freda! Ella ab mí escassa
de paraulas! Com pot sè!
Oh! Infelissa! Si sabía
quàn just es lo dubte en mí,
que dubtès no extranyaría
fins de lo mès sant. Oh! sí.
¿Quín sería al mon l' avar
que, havent perdut un tresor,
si un altre 'n poguès lograr
no 'l guardès ab la pò al cor?
No 'l sab ella aquest martiri.
No ho sab que jo sò l' avar
que 'l tresor li van robar,
restantme, com á deliri,
lo de véurem en torn mèu,
com espantosa visiò,
lladres, que 's volen fer sèu
lo tresor de que ella es dò.
No! No 'n sab res del misteri
de ma vida, ni sab ella
que 'l cor me tè en captiveri,
perque, per ma negra estrella,
ella es lo robat tresor
que ara torno á recobrar

y que tinch de lladres por,
com tenirne deu l' avar.
Mes també, en calma pensant,
tinch mon cor de reprimir,
que, apurantlo tant y tant
se fa del víure un morir.
Sí; aixó dech fer, y m' ho imposito
des d' ara resolt; vull creure
qu' es un goig pur lo que goso
per mes que jo puga veure
probas que 'm digan que no, . . .
que val més gosá enganyat,
que no ab desesperació
sufrí, al món veyent malvat,
y ja no vull creure en re
que 'l mèu goig vulga turbar.
Aixó 'm vè de proba plé?
Donchs ja re 'm podrà probar.

(Esquinsant lo paper que tenia entre las mans).

Y 'n faig trossos com faig ara,
y 'n faig engrunas, així,
perque, penedintme, encara
no ho volguès torná á llegir.
Oh! sí, sí; la Rosa es bona . . .
si no ho es, no ho vull sabé.
Es bona, perque es la dona
en que jo he posat ma fe
y sè qu' es fals lo temor
que m' inspirava en Marcel;
es al fi un home d' honor
y no 'm deu dar cap recel.
Jo li probarè, al parlarli,
y acabarè 'l mèu fatich
y en lloch de recel mostrarli
li darè la má d' amich.

ESCENA XXII

MANUEL, MARCEL.

- MARCEL. Ah! Es vosté? Me 'n felicito
perque tením d' enrahonar.
MANUEL. Tambè jo li haig de parlar.
MARCEL. Donchs á que ho fássi l' invito.
MANUEL. No, era senzillament
per preguntar qué ha sigut
lo d' haverlo detingut
d' un modo tan imprudent.
MARCEL. Vosté diu imprudent?

MANUEL. Sí.

MARCEL. ¿Y no fòra mòlt millor
dir miserable, traïdor,
vil, infame, baix y ruí?
(Ab intent).

MANUEL. Ja li he dit que, justicier,
aixís ho reconeixia.

MARCEL. Justicié!... ¿Y vosté podria
dirme, si algun cop, potsèr
ofuscát per la malícia
ó l'òdi, ó la enveja vil
no ha torsát per cap estil
lo fidel de la justícia?

MANUEL. May! Ab lá ma sobre 'l cor
que tal no he fet, puch jurar;
al contrari; he fet llensar,
fent justícia, dolls de plor.

MARCEL. Oh! Paraulas... sí, paraulas
que 'l vent s' enporta. Vosté
bè prou sab de bona fé
que invencions puras y faulas
sòn las rahons que de sos llabis
ara aquí han sortit.

MANUEL. Marcel!

MARCEL. Prenguiu com vulga, Manuel.

MANUEL. Y fins si vull per agravis?

MARCEL. Per agravis, m' es igual.
Mes ans de sumarho junt
escolti fins á quin punt
m' ha estat ingrát y deslleal.

MANUEL. Ingrát jo!

MARCEL. Vaig á probarli.

MANUEL. Jo deslleal!

MARCEL. Escolti bè,
y veurá com justiciè
tots aquets dictats puch darli.

MANUEL. Digui. (Reprimintse).

MARCEL. Cosí de la Rosa,
com vosté ja sab que sò,
ab amorosa passiò
volía ferla ma esposa.
D' aixó fa ja anys, per l' intent
de mon cor á cap portar
mon amor li vaig callar,
pensant no mes constantment
en ser digne d' ella; un día
me va acudir ser marí
y 'm va portar lluny d' aquí
l' amor pe 'l qual me dalía.

MANUEL. Ha acabat?

MARCEL. Tot just comenso.
Segueixo y vagi escoltant.

Jo, en ma carrera avansant,
vaig acabar, segons penso
allavors en lo Ferrol
mos estudis, y á la mar
me vaig com marí llençar
no tenint altre consol,
en la constanta anyoransa
que per la Rosa sentía,
que la de pensá en lo día
en que logrés ma esperansa.
Llavors fòu quan va morir
l' Angeleta; al mitj del mar
llágrimas que vaig llansar
las onas van recullir,
y augmentant mes en mon cor
l' amor sentit per la Rosa,
pensant en que fos ma esposa,
se va estroncar lo mèu plor.
Poch mon consol va durar.
Quan jo ja li anava á dir
que li podía oferir
ma carrera fèta al mar
y un amor probat y pur;
tot justament aquell día
la Rosa á mí m' escrivía
qu' era ja son goig segur
perque l' aymava á vosté,
y vosté, aymant, á la Rosa
anava á ferne sa esposa
ab noble y honrada fé.

MANUEL. Y vosté, sabent bè aixó?...

MARCEL. Dèixim acabar de dir.
Jo, infelís, no 'm vaig morir,
perque Dèu, inmens y bo
vetlla pe 'ls desventurats
orfes al mon d' esperansa,
y al mar, per tota venjansa
contra vosté, que enfonzats
deixava per sempre mes
mos dolos somnis d' amor,
sab lo que vaig decidir?
Callar, sufrí y fins morir,
si aixís calguès, de dolor,
y concentrarme, dihent,
pera resposta, á la Rosa,
que feya bè en ser la esposa
de vosté, que tan llealment
havía fet la ventura
de sa germana Angeleta,
y aixís es com la Roseta,
rublint mon cor d' amargura
sens saberho, etern amor

á vosté allavors jurá
y sa esposa aviat será
creyentlo un home d' honor.

MANUEL. Marcel!

MARCEL. Fa aixó 'l deute doble
de sa gratitut per mí,
y 'l completa 'l veure aquí
com jo ab vosté he sigut noble.
Mes tan inmens sacrifici,
no ha bastat, vosté á través
de mon riure, ha vist com es
de mon cor constant suplici
l' amor que sent per vosté
la Roseta, y vil, gelòs,
al home digne ha confòs
ab l' home de mala fé
y m' ha anat á delatar
fa poch com conspirador.

MANUEL. Jo!...

(Assombrat).

MARCEL. Enllotant lo mèu honor
qu' es lo qu' á mí m' es mès car,
y fentme dí ab amarch mot
fruyt de ma carrera llarga,
que si al mar l' ayga es amarga
veig clar qu' en terra ho es tot.

MANUEL. Oh! Ment!

MARCEL. Manell

MANUEL. Ment! Li dich
y cent cops tornarè á dirli.

MARCEL. Donchs jo ni un mes vull sentirli
que jo mento, fals amich!

MANUEL. Oh! Basta ja! Hora?

MARCEL. Ara.

MANUEL. Armas?

MARCEL. Qualsevols.

MANUEL. Aném.

MARCEL. Padríns?

MANUEL. L' un d' altre ho serém.

MARCEL. Ja basta.

MANUEL. Y 'n sobra encara.

MARCEL. Durá las armas vosté?

MANUEL. Mès á má las pot trovar
vosté, que al fi es militar.

MARCEL. Aném donchs.

MANUEL. Vinch.

ESCENA XXIII

Los mateixos, lo BISBE, que al apareixé dèixa suspesos
als dos enemichs.

MARCEL. }
MANUEL. } (Oh!)
BISBE. Y perquè?
¿Per qué anarsen just á l' hora
en que, sabent que sò aquí,
pera saludarme á mí,
ma estancia es més á la vora?
MARCEL. Senyor Bisbe!...
MANUEL. Anavam...
BISBE. (Ab amargura). Sè
ahont anavan; ho he sentit
y aquí ab lo cor oprimit
l' amich y 'l Prelat se 'n vè.
No 'm sènten, senyors? Los parla
sinò l' amich, lo prelat
y encara cap ha besat
eixa má, que al allargarla,
la santa esmèralda mostra
del anell episcopal...
Tant poch meresch, tant poch val
en lo món la missiò nostra,
que encara no he mérescut
ni sols la salutaciò
que la bona educaciò
de vostés sempre ha rebut?
MARCEL. Senyor Bisbe...
(Vá y li besa l' anell).
BISBE. Ah! Aixís, Marcel.
Y vosté, Manuel?
(Manuel vá y li besa l' anell ab certa dificultat).
Ah! Aixís!
Y no hi veja 'l compromís
que ha demostrat lo recel
ah que l' anell ha besat,
aixó, al fi, ni es religiò;
es sols bona educaciò
á que 'l despreocupat
escéptich, com lo creyent,
han de pagá 'l just tribut.
Las bonas costums ho han dut
adaptant un tractament
pera cada dignitat
ó títol ó autoritat

qu' estiga ecsercint present.
Al rey, lo degut á ell;
als prínceps se 'ls diu Altesa,
y á n' als Bisbes se 'ls hi besa
al saludarlos, l' anell,
y així 's deu fè, si es de rúbrica,
com jo darè tractament
si un dia ab lo president
parlo d' alguna república.

MANUEL. Consti que ab degut respecte
he besat l' anell.

BISBE. Millor
fòra de Nostre Senyor
en lloansa y ver afecte;
mes en fi... val mès lo poch
que lo gens, quan de vostés
espero ara las mercés
de que en aqueix mateix lloch
olvidant rencors y odi
se dongan la má d' amich.

MARCEL. La má á n' ell!

MANUEL. Jo á n' ell!

BISBE. Ho dich

perque aixís tot s' acomodi,
y siga pau, lo que, guerra
amenassava aquí ser.

MARCEL. Mercé es que no li puch fer.

MANUEL. No cabém junts á la terra
ell y jo, y, dels dos, un
mes ja no ha de trepitjarla.

MARCEL. Digui millor deshonorarla.

MANUEL. Mort vosté ho farà tot junt.

BISBE. Senyors, senyors, qu' es aquí
lo senyor Bisbe present
y 'ls está escoltant y 'ls sent;
respecte, al menos, á mí.

MARCEL. Romp del respecte la valla
l' odi al esclatar, senyor.

MANUEL. Re al mon atura 'l rencor
quan ja ha romput la batalla.

BISBE. Ni ma presència?

MARCEL. No mes
lo veure la sanch tenyint
la terra.

MANUEL. O vençut, morint,
al qui nostre ofensor es.

BISBE. Y al dá, aixís, tan cínich pas
del seny y 'l cor no fent us,
de qué serveix que Jesús
diga 'l quint nò matarás?

MARCEL. En lo cas nostre de re...
Lo senyò á mí m'ha insultat.

- MANUEL. Com vosté m' ha calumniat
indigne y de mala fé.
- MARCEL. Fa poch, la fulla puríssima
de ma carrera d' honor
ha tacat.
- MANUEL. Oh!... Ment, senyor;
puch jurarho á sa ilustríssima.
- MARCEL. Jurant així afegirá
un perjuri á lo que ment.
- MANUEL. Com vosté lo sè insolent
á n' al crim de calumniá.
- MARCEL. Sènti aixó y vegi, senyor,
si d' ell no tinch de desferme.
- MANUEL. Y digui si hi ha altre terme
que anar al camp del honor.
- BISBE. Al camp del prevaricar
y la deshonra y lo crím;
á la confusió, á l' abím
qu' es ahont tot l' insensat vá.
¿Es dir que si un de vostés
faltá al altre, criminal,
en lloch de que un tribunal
fassi justicia al ofés,
es de mès sensata rahò
anar al camp, desafiarse
y allí ferirse ó matarse,
y establir la confusió
de que puga quedar mort
ó ferit lo qui es ofés
y allavors ja quedi ilés
y ben restaurat l' honor?
Oh! Com l' home veyent qu' erra
tal error del seny no llansa
sent un sèr fet á semblansa
del Criador de cel y terra!
L' ofés justicia demana,
no sanch que mès l' envileix;
no pot ser; s' hi resisteix
la inteligencia humana.
- MARCEL. Y no obstant, aixís lo mon
ho ha decretat.
- MANUEL. Cert es.
Ab sanch ell ha vist no mes
que pot borrar-se un afront.
- BISBE. ¿Y que se m' endoná á mi
ni á vostés se 'ls n' ha de dar
de que 'l món puga opinar
sempre falsament així?
Vélshiaquí tot lo que són
al fi 'ls homes del progrès,
res prou respectable 'ls es,
caghirar volen lo mon;

com eterns innovadors
ab l' urch del home modern
aixecant sòn clam etern
volen ser convulsadors
fins dels pilans que perillan
destruir l' honra social;
pero del error y 'l mal,
de las torpesas que humillan
fins per sèrs obtusos vistas
no hi cal regeneraciò,
per l' error, que es lo pitjò,
son tradicionalistas.

Ho sostenen com ultratge
damunt lo noble heretat;
es lo que 'l civilisat
tè encara al cor de salvatge
y per çó es que desconfío
de véuren l' aboliment.

Es crim? Donchs, eternament
imperará 'l desafiò,
y per ço dièh jo que, admés
ja cents de cents anys enrera
lo nostre decádech ja era
mès lliberal que vostés.

MARCEL. Tè molta rahò, mes lo mon
etern fiscal de tothom
deshonra sèr, vida y nom
d' aquell que reb un afront
y ab sanch vessada no 'l renta.

MANUEL. Y si brau no l' ha borrrat
contra rahòns que son vritat
vá creixent l' afront y aumenta;
y culpi á n' als homes, si
així ho volen ab error
ó bè culpi á n' al Creador
que vá fè als homes així.

BISBE. Lo Creador, com etern Dèu
franch arbitre nos vá dar
pera podé 'l bè apartar
del mal, qu' es l' enemich sèu.

MARCEL. Mes no 'm va dar calma á mí
pera véure 'l mèu honor
ultratjat per un traydor
miserable, vil y ruhí.

MANUEL. Ni á mí per ser calumniat
per un vil com es vosté.

BISBE. ¿Es dir que no han pogut ré
ni l' amich, ni del prelat
los prechs, demanant promesa
de que á batres no anirán?

LOS DOS. No!

BISBE. Donchs, altres contindrán

l'ira que 'ls hi tè malmesa
l'ánima ab que s' han d' amar.
Ramon! Rosa! Joan!

MARCEL. Oh! No!

Calli á n' ells per compassió
l'odi que 'ns farà matar.

MANUEL. O díguilshi. Igual ja m' es
al extrém á que está tot.

BISBE. No, pe 'l cel, Manuel! Ni un mot.

MARCEL. Calli y 'ns batrém després

ESCENA ÚLTIMA

Los mateixos, RECTOR, ROSA, JOAN, VENTURA.

RECTOR. Qu' es?

ROSA. Qué hi há?

VENTURA. ¿Nos ha cridat,
senyor Bisbe?

(Entrant ab la llumanera encesa que deixa damunt la taula).

BISBE. Bah! Y com' nò?

(Toca la oració).

Sentíu? Toca la oració
y avuy, que jo hi arribat,
bè es del cas resarla junts.

(Ab intenció pe 'ls dos).

Dèu com veu de pau la envía.
Germans mèus, l' Ave María.

(Tots se descubriexen y resan. Manuel y Marcel que no 's descubrian, al fi ho fan dominats per la mirada del Bisbe).

Pau al mon... Gloria als difunts.

(Tots resan, menys Marcel y Manuel, que no tenint mes que una idea ficsa volen aprofitar la ocasió per anarsen á batres. Lo Bisbe, tot resant, los observa sens que ells ho vegin).

MANUEL. (Ara?

(Ap. á Marcel).

MARCEL. Ara).

BISBE. (Adelantantsels y posantse rápidamente al mitj de la porta del fòndo y privantlos lo pas).

Oh! Damunt mèu
passaréu ans, cors de fèra!

MARCEL. Senyor!
(Vacilant).

MANUEL. Oh!

BISBE. Enrera!

(Ells, ab tot, volen anarsen. Llavors lo Bisbe s' arranca creu del pectoral y diu enlayrantla y dominant ab forsa 'l quadro):

Enrera,
davant de la Creu de Dèu!
ELLS. Oh!
RECTOR. Qué hi há?
ROSA. Qu' es?
BISBE. Tots en terra
de genolls!

(Tots s' agenollan menys Manuel y Marcel).

En terra!

(Imposats pèr aquesta segona ordre més ferma, Manuel y Marcel quedan agenollats á pesar seu).

Així!

Y reseu junts ara ab mí
pe 'ls que al món volen la guerra.
Pe 'ls que ni pe 'l Rey de Reys
no poden l' odi enfrenarse...
pe 'ls que volen rebel-larse
contra las divinas lleys.

(Tots resan conmoguts y dominats per la veu del Bisbe que sempre ab la creu enlayre va agenollantse mentre va cayent lo telò).

FI DEL ACTE SEGON

ACTE TERCER

La mateixa decoració.

ESCENA PRIMERA

BISBE, RECTOR.

- RECTOR. Donchs aixó vull preguntarte
ja que tenim ocasiò.
¿Quína es la causa que 't porta
á voler posá un destorb
tan fort com lo que tu intentas,
á que en Manuel siga espós
de la pobreta Roseta
que l' estima ab tot lo cor?
Son sas opinions políticas?
- BISBE. Fèsmé la mercé, Ramon,
de tenirme en mes concepte
del que 'm donaría aixó.
«Al César lo qu' es del César»
deya 'l nostre Redemptor;
y 'l Cèssar, pera nosaltres,
negre ó blanch, sempre es al mon
qui la nau de l' Estat porta
tenintne á la má 'l timò.
- RECTOR. Penso igual que sa ilustríssima...
Bè... igual que tu, vull dir jo.
Y per aixó es que quan me trovo
que 'ns avenim d' opinions,
quedo mès sorprés de veure
que siga ta decisiò
tan ferma en volé oposarte

á que en Manuel siga espós
com ja hem dit, de la Roseta.

BISBE. Sí, m' hi oposo, y sols per çó
me trovo ara á casa teva.

RECTOR. Y no 'm dius perquè no ho vols?

BISBE. T' he dit ja que no puch dirtho
y m' estranya molt, Ramon,
que, tenint, com tens confiança
en lo mèu seny y 'l mèu cor,
avans d' avuy no acabesses
ab aquestas relacions.

RECTOR. ¿Y 't creus tú que no probava
de trencarlas?

BISBE. No ab esforços.

RECTOR. Ab mòlt mes del que tu 't pensas.
Créuho com dich; cada cop
que rebía de tu carta
cridantmhi ferm l' atenciò,
jo 'n parlava ab la Roseta,
jo li donava las rahons
totas que tu m' escribías;
mes com que jo ni un cop sol
li he pogut dir: no ho permeto
perque ell es un malfactor,
ó un jugador, ó un estafa,
está clar... ella... ab forts plors
y dihentme que, enamorada
no 'l pot arrancar del cor,
segueix estimantlo sempre
ab la mès boja ilusiò.

BISBE. Donchs, per forsa hem d' apagarli;
créume Ramon; Dèu no ho vol.

RECTOR. Calla qu' es ja aquí á la vora.

BISBE. Donchs, fermesa y atenciò.

ESCENA II

Los mateixos, ROSA.

ROSA. Senyor Bisbe...
(Besantli l' anell).

BISBE. Dèu te fassa
bèn bona.

ROSA. Oncle Rector...
(Besantli la má).

RECTOR. Sí; però vull bon humor.
Sents?

BISBE. (Renyantla carinyosament).
Y donchs, Rosa, que 't passa?

- ROSA. A mí, senyor Bisbe?
BISBE. Sí:
á tu, Roseta. Ta vida
just es ara á la florida
de las ilusions, y així
que 't veyém no es natural,
sempre duhent als ulls lo plor,
y sempre ab la pena al cor,
com si 's dolguès d' algun mal.
Qué tens, Roseta, que 't passá?
- ROSA. Ay! Una pena mòlt cruel
que fa un infern del mèu cel
y que vida y cor me glassa.
- RECTOR. Y no 'ns dius quina es la pena?
BISBE. Calla, home, dèixala dir.
ROSA. Pena d' está enamorada
y de no ser ben mirada
la passiò que 'm fa sufrir.
- BISBE. Ah! Es dir, que després d' habé'
á n' en Manuel olvidat,
ara t' has enamorat
d' en Marcel, de bona fé.
- RECTOR. (Ay, ay, ay! quin rebombori!)
ROSA. Com?
BISBE. (Vejám si eix fingiment,
per altra part ignocent,
fa qu' ella tant no ho deplori).
ROSA. ¿Qué ha volgut dir sa ilustríssima
de si jo estimo en Marcel?
No; jo vull á n' en Manuel.
Sí; l' estimo y ab tot cor.
- BISBE. Ave María Puríssima.
RECTOR. (Jesús, Sant March, Santa Creu,
Santa Bárbara, no 'ns deixéu!)
ROSA. No mès veig en ell ma sort.
Y la mèva desventura
es, senyor Bisbe, que, essent
tan gran l' enamorament
que m' umpla 'l cor d' amargura,
ni al oncle, 'l senyor Rector,
ni á sa ilustríssima, 'ls plau
que torni al mèu cor la pau
lo goig dòls d' aquest amor.
- RECTOR. (Ay! ay! ay! ay! ay! ay! ay!)
BISBE. Bo! Bo! Bo! Bo! Bo! Bo! Bo!
Y donchs, Ramon, qu' es aixó?
RECTOR. (Jo estich tremolant, d' esglay,
com la fulla al arbre!)
- BISBE. Y ara?
¿Y donchs, Ramon, que hi ha aquí
que no sè si estich en mí,
ó bè si, somiant encara,

estich que passen visions
per davant mos ulls!...

ROSA.

Ay, trista!

BISBE.

Per mí aixó es cosa may vista!
¿Es dir que las reflexions

(A Ramon).

que jo 't feya y l' escribirte
manante que destorbesses
aquest festeig, y que fesses
per lograr tot quant vaig dirte,
va ser predicá en desert?
Bè! M' alegro de saberho!
Es dir que per tu es un zero
lo tèu prelat!...

ROSA.

No es pas cert,
senyor Bisbe; no senyor;
lo mèu oncle va cumplir;
jo, si acás, sò la culpable
que no vaig seguir, amable,
lo que 'l pobre oncle 'm va dir.

RECTOR.

Ah! Aixís, noya. Ben fet, Rosa;
sempre en tot la veritat.

ROSA.

No he dit may cap falsetat.

RECTOR.

No; aixó si qu' es altra cosa.

BISBE.

Sempre es aixó d' aplaudir,
pero... Oh! Bo! Bo! Roseta...
Donchs t' has tornat dolenteta?
Es dir que no vols obehir?

ROSA.

Ay! senyor Bisbe!... No puch.
Ès un amor de tants anys!...
M' ha costat ja tants afanys
de desde que al cor lo duch!...
Ja malalta la Angeleta
ma germana, que al cel sía,
m' ho va coneixe ella un día
y m' ho va dir, la pobreta.
—Rosa, quan jo morta siga,
pots sè esposa d' en Manúel
pera que jo, desde 'l cel,
benehintvos, en pau estiga.
—No digas aixó, Angeleta,
per mor de Dèu, li vaig dir.
—Perque no? Si haig de morir
val mès tu qu' altra, Roseta.
Va dí, y desde aquell instant,
la idea de que jo fòs
la esposa del sèu espòs,
fòu sòn pensament constant.
Dia y nit m' ho repetía,
dia y nit m' ho demanava
y jo, que, veyent anava
com d' aquella malaltía

per punts s' anava á curar,
feya sols vots, anhelosa,
de ser del Ser yor la esposa,
postrantme al peu del altar
pera plorar constantment
ma anyoransa, á través vista
dels llistons verts de la trista
gelosía del convent.

Jo m' havia equivocat;
ella havia presentit
lo que 'l cor li havia dit,
com véu de pura vritat,
y al ser l' endemá, del dia
en que 'l metje havia ofert
dar per vensuda de cert
á la horrible malaltía,
quan tots, igual qu' en Manuel
vevam sana á l' Angeleta,
l' ánima de la pobreta
vá deixáns, volant al cel;
y jo, de que es un favor
del cel, tenint la evidencia,
li acceptat com una herencia
de llágrimas y d' amor.

BISBE. Refúsal, donchs, pobre Rosa.
Mes que un dó bell del Etern
es un llegat del Infern
que entre tu y Dèu s' interposa.

ROSA. ¿Llegat del Infern, un cor
com lo d' en Manuel?

RECTOR. Creu, filla.

ROSA. Díguim perquè.

BISBE. No perilla
qu' així estronqui jo 'l teu plor.
Tú 'm creus honrat, Rosa?

ROSA. Y tant!

BISBE. Creus tú que t' estimo?

ROSA. Sí.

BISBE. Dubtarías may de mí?

ROSA. Sería dubtar d' un Sant.

BISBE. ¿Com llavors, donchs, convenir
en pensar que no tinch rahò
quan dich que aquesta passió
com va naixe ha de morir?

ROSA. ¿Mes, perquè ¡Verge Santíssima!
si jo en son amor tinch fé?
Oncle! ¿No 'm pot dir vosté
lo que no 'm diu sa ilustríssima?

RECTOR. Ho ignoro tant, filla mèva,
com tú mateixa.

ROSA. Dèu mèu,
qué hi pot havé en l' amor sèu

que tant indigna y subleva!
Es lladre en Manuel?

BISBE.

No.

ROSA.

Estafa?

BISBE.

Tampoch.

ROSA.

Jugador?

BISBE.

Tampoch.

ROSA.

Asssesí?

BISBE.

(Evadintla). Mira... no es lloch,
Roseta, aquest, si s' agafa
la cuestiò, com tu la prens,
ab despit, per discutir-la.
La causa jo no puch dirla
perque es un secret, comprens?
y si tú no tens confiança
prou ferma en mí, dígam no
y acabém, porque es cuestiò
que vull finir sens tardansa.

ROSA.

¿Y ni veyent com jo ploro
no 'm voldrá aquest secret dir?
¿Quan veu que 'm vaig á morir,
no 'm dirá de quin mal moro?

BISBE.

No puch, Rosa.

ROSA.

¿Es un secret
de confessiò?

BISBE.

Es tan sagrat,
perque si fòs revelat
duría á mòlts un desfet
de dolors y d' amarguras
que, tenint com tens, bon cor,
deus voler tu que 'l tèu plor
eviti altras desventuras.

ROSA.

Obehirè, donchs, resignada.
Fássim un favor no mes.

BISBE.

Tu dirás, Rosa, quin es.

ROSA.

Que per última vegada
jo parli ab ell.

BISBE.

Concedit.

VENTURA.

Senyor Rector!

(Veu de lluny).

BISBE.

Qué?

VENTURA.

En Joan
que vè corrents y cridant.

(Rosa vá á mirarho).

BISBE.

Bè massa que l' he sentit.

ESCENA III

Los mateixos, JOAN que ve adelerat.

JOAN. Ay, senyor Rectò! Ay! Perdoni,
senyor Bisbe!

(Li besa l' anell y 's desçubreix parlant ab la gorra á la má).

ROSA. Joan!

BISBE. Qué tens?

RECTOR. Vaja, home! Cuyta! Que 't passa?

JOAN. Un trastorn y, al mateix temps,
ay! una gran alegría!
Perdòninme 'ls esbufechs.
Es que tot de correguda
de desde l' hort del Torrent
me n' he vingut aquí casa
y, es clar; com qu' un hom ja es vell...

RECTOR. Vejám, donchs.

ROSA. Còntau.

BISBE. Explicau.

JOAN. Velshiaquí, donchs que, després
que aquí mateix, sa ilustríssima
va renyar tan brau y ferm
lo mateix á n' al mèu amó
que á n' al senyor don Marcel,
ells se van quedar tots motxos,
y encar que no havent promés
res de cert ni l' un ni l' altre,
semblant de primer moment
que de lo del desafió
ja no se 'n parlava mes...

RECTOR. Y va parlarsen?

BISBE. Espera.

ROSA. Dèixinli uní 'ls pensaments.

JOAN. Jo, fent com qui no 'ls mirava,
y, tal com fá 'l perdiguer,
vaig ab Don Marcel ficsarme
y 'm vaig posá á seguí á n' ell,
á distancia, de manera
que may poguès véurem gens,
pensant aixís: que si duyan
per brallarse algun intent,
tenint l' un tenia al altre
com ja veurán tots després.
No feya mòlt que 'l seguía
quan tot plegat te veig qu' ell
surt á fora 'l poble y trenca
cap á la part del torrent.
Va avansant; jo al sèu darrera:
apreta 'l pas; jo també,

y al fi te m' arriba á l' horta,
y al serlii, s' atura en sech.
Jo, aixís que veig que s' atura,
tambè darrera un noguer
m' aturo; ell, que no'm veyá,
crida:—Aquí sòch, don Manúel,—
y jó, que aixó sento, miró
y te 'n veig al enfront d' ell
á n' al mèu amo, ab dos sabres
que semblavan dos llampéchs
ab los raigs del sol que lluhían
al damunt del ferro lluhent.

- RECTOR. Ah! Han anat al desafió!
- BISBE. Com lo mal ángel: rebels.
- ROSA. Oh! Ampárans, Reyna del Carmel!
- JOAN. Aixís que veu don Marcel
los dos sabres, un n' agafa.
- ROSA. Oh! Cuyta, Joan! qué s' han fet?
- RECTOR. Calla, que 'l destorbas, dona.
- BISBE. Cuyta, home, Joan que 'ns frisém.
- JOAN. Oh! Es que 'm trovo, senyor Bisbe
que, al pensá en aquell moment,
tot jo estich qu' encara 'm serito
d' esgarrifansas de fret.
—Que fas? ¿Qué fas, jo pensava:
sí, perque no 's matin ells
dono ara un crit, lo mèu amo,
que tots ja sabém com és,
punt en blanch aquí 'm despatxa
pér espia y trapassér.
Si no 'l dono, alsan los sabres,
y, catatxich, catatxéch,
se 'ns arma aquí una batalla
que ni l' any vuyt del francés.
De cop he pensat:—Podrías
anarten d' aquí corrents
y avisá á n' al senyor Bisbe
y al senyor Rectó... mes, y ells?
¿Y si, mentres jo sò á casa
á fer lo que tinch de fer,
ells comensan la *paleyá*
y 'm trovo ab que, quan torném,
veyém aquí dos calabres
en lloch de dos caballers?...
- RECTOR. Vaja, home; endavant las atxas.
- BISBE. Y avant sempre.
- ROSA. Pero, llest.
- JOAN. Llest aviat, perque sols manca
dirlós que desde 'l moment
que 'ls dos van tenir ja 'ls sabres
va comensá un espetech
de *paleyá*, que semblava

que tot lo món se 'n entrès:
avansava l' un y l' altre
allavors enrera, y, xech,
xech, xich, xech... los sabres sempre
sense parar ni un moment.
Condolit jo y trist ho veyà,
quan tot d' un cop... ¡catatxech!
veig que 't clava un cop de sabre
don Marcel á don Manuel
tan fort, que 'l sabre de l' amo
ha volat, com un baylet
fa volá 'l sèu refiledo
quan hi juga pe 'l carrer.
Aixís que veu aixó l' amo,
recull lo sèu sabre llest
deixant aná ab rábia un terno...

RECTOR.
JOAN.

Jesús, María, Joseph!
Aixís que veu aixó l' altre,
s' hi llença á sobre furient
y tornan á la *paleya*
sota dels dos cirerers;
fins que, de cop, altra volta
torna á espetegá un renech
y torna 'l sabre del amo
á volar com un aucell.
Llavors, don Marcel se llença
al damunt de don Manuel;
aquest torna á cullí 'l sabre,
l' atura l' altre y:—Ja ho veu,
li diu fret y ab calma y sério,
ja veu que jo mès ne sè
y que puch, si vull, matarlo.
Aixó, donchs, convéncel deu;
satisfemnos l' un á l' altre,
vosté, no matantlo, veu
que no es que vulga 'l camp lliure
perque puga ab l' amor mèu
casarme jo ara ab la Rosa.
No; la Rosa 'm consta bè
que es sols á vosté á qui estima
ab fort enamorament,
y per mès que jo l' adoro
y que 'm donaría un cel
donantme la má d' esposa,
la ditxa d' ella es primer
y jo veurè ab alegría
qu' ella s' uneix ab vosté;
per mès que 'l mirarho 'm costi
fins engrunas del cor mèu.

RECTOR.
BISBE.

Pobre Marcel.
Es un' ànima
digna sens tara.

ROSA.

Per ell

sento que 'l mèu cor seria;
si no fòs ja d' en Manuel.

JOAN.

Dit aixó, 'l bo del mèu amo
que, per mí, es mòlt bo; per més
que mòlts cops tinga mal geni:

—Gracias, ha dit, don Marcel.

¿Qué puch fer jo per pagarli
sa bondat y sa honradés?—

Y don Marcel, de seguida
donant á n' al mariner
que prop s' esperava, 'ls sabres,

—Anar, ha dit, amatent,

á dá á la pobre Roseta,

que 's mor d' amor per vosté,

satisfacciò dels agravis

que fa poch, gelòs, li ha fet,

capás, de faltar, creyentla

al amor á que es tan fiel.

—Hi anirè, ha contestat l' amo.

—Donchs, no vull de vosté més,

don Manuel, li ha dit al acte.

—La má.—La má.—Y al moment

encaixant y amichs anantsen

com si no haguès passat res,

se 'n han anat xano xano

per l' altra part del torrent;

mentres jo, per la dressera

corrent mes viu qu' un llebrer

me n' he vingut aquí casa

joyòs, per da 'ls al moment

aquesta gran alegría;

perque, ja que rebo 'ls renys

quan faig una etzagallada,

pugan confessar vostés

que, també, quan puch, los porto
motíus per estar contents.

ROSA.

Oh! Sí, Joan, sí; aquesta nova
val per tot lo mal qu' has fet.

RECTOR.

Tant, que jo 't faré un regalo.

BISBE.

Sí, Joan: t' has portat bè.

Mes ara vèsten. La Rosa

ha de parlá aquí un moment

ab sòn oncle y jo, y podria

trovárnoshi don Manuel.

Vès al brancal de la porta

forana, y d' allá, si veus

que vè vers aquí ton amo,

vínam á avisar corrents.

JOAN.

Será fet tal com desitja.

RECTOR.

Y que no estiguém distrets.

(Ix Joan).

ESCENA IV

Los mateixos, menys JOAN.

BISBE. Ja ho veus: sempre 'l mateix génit
arrebatat y furiòs.
ROSA. Mes ja ha sentit sa ilustríssima,
com, penedit, vè resolt.

ESCENA V

Los mateixos, JOAN.

JOAN. Senyor Bisbe.
BISBE. Qué hi há?
JOAN. L' amo.
RECTOR. Sol?
JOAN. No. Vè ab aquell senyor
amich sèu y disputantse
mòlt acalorát y fort.
BISBE. Ves, donchs, tu, y aném nosaltres
(Joan se 'n vá).
fins que, veyent tu á n' ell sol,
vingas y te 'n despedeixis
com t' he dit sens remissió.
(Se 'n vá).
RECTOR. (Válgam la Verge María;
que hi há aquí, que tremolor
fins me causa sa amenassa!)
(Se 'n vá).
ROSA. Parlarè á n' ell... ¿Y si jo
sapiguès lo que li parla?
Oh! Jo ho sabrè.
(Se 'n vá).

ESCENA VI

MANUEL, FELIP, vènen disputant.

MANUEL. No, home, no
T' ho he dit ja quatre vegadas
y en va es que siguis tussut,
no voldrè, com no he volgut.
No tornis á las andadas.

- FELIP. Bè! Y tu 't dius republicá?
- MANUEL. Me dich lo que 'm dich y prou.
- FELIP. No entench com te vè de nou
lo que ja 't vaig demaná.
Jo que no vull res de donas
m' entrego tot al partit;
tu, enamorat y rendit,
creyentlas com ángels bonas,
per una, 'l partit olvidas
y t' estás per ella aquí;
corrent, no hi tinch res que dí;
pero estás injust si amidas
per la indiferencia teva,
lo mèu viu y ardent desitj.
Establím un terme mitj
y logro la idea mèva.
- MANUEL. No la lograrás; perque
veig qu' ets un tarit tarot,
y ets... pitjor que un tabalot;
ets home de mala fé.
- FELIP. Qué tabalot ni que *niño*
muerto! Asserénat, fill!
Si no hi ha res mès senzill
que lo qu' ara 'l tèu carinyo
d' amich me pot fer lograr.
Tu, per gosá 'l teu amor,
declinas lo gran honor
que 't fan, volente nombrar
del Cassino president;
á n' á mí 'm convè mòlt serho
y com que jo 't considero
ab forsa y prou influent
per lograr; si 'm recomanas,
serne jo en compte de tu,
vinch y 't demano, segú
de que així 'l camí m' aplanas,
que aquesta carta copíhis
que te 'n duch ja 'l borradó;
la firmis, y ab la missió
de que á durla á mí m' envihis,
tens que á n' al Cassino arribo,
la presento, sò votat,
y, un cop president nombrat,
als mèus elements activo
per las novas eleccions,
d' un cop me 'n salto á Madrit
y represento al partit
y logro mas ilusions.
- MANUEL. Ni tú serás president
si jo 't dech recomenar,
ni á Madrit podrás anar
si jo t' hi haig de sè influent.

- FELIP. Manuel!
- MANUEL. No hi ha mes Manuel
que aixó que 't dich, m' has posat
en ridícul; m' has portat
frente á frente d' en Marcel,
espasa en má; perque vil
tu l' has delatat al batlle,
y aixó ja passa de ratlla.
Creyantme pe 'l tèu estil,
en Marcel, que 'm veu rival
y trovant que no mes jo
tenia per ferli aixó
un interés natural,
es clar: s' ha cregut que jo era
un infame delator;
m' ha insultat boig de furor,
y per la teva manera
de procedir, jo m' he vist
desafiat y desarmat
y, finalment, obligat
al compromís, per mí trist,
de donar satisfacció;
perque havent de mí ell pensat
que l' havia delatat,
en Marcel tenia rahò.
- FELIP. Bè, sí; t' he fet fè una planxa
com ara 's diu; pero, fill,
jo he cregut salvá un perill;
perque he pensat: se 'ns enganxa
ara aquí aquest moscardon;
en Manuel tè celos d' ell;
d' aixó 'n pot vení un tropell
y aquí se 'ns enfonsi 'l mon.
- MANUEL. Donchs aixó es una vilesa
sens faltarli punt ni coma.
- FELIP. No, home, no; aixó es una broma...
- MANUEL. De mal género.
- FELIP. Compresa
pe 'l qui no es home de món;
mes, pe 'ls que ab lo sigle van,
es alló que diu don Juan:
—Ardides del juego son.
- MANUEL. Convénsem no has de lograr;
m' has dut un gran compromís
y per tení amichs aixís,
mes m' estimo ab tots trencar
l' amistat d' una vegada.
Ab aixó, ja ho sabs y vès;
d' aquí en avant, ja no mès
vull tractarme ab gent honrada.
- FELIP. Qué ho dius de debó?
- MANUEL. Y tant,

- que, mira, per comensar,
ja no 't vull aixó firmar
que tu ara desitjas tant.
- FELIP. Mira que, si així 'm desdenyas,
te recordarás de mí.
- MANUEL. Fès; pero vèsten d' aquí.
- FELIP. Está mòlt bè: tu t' hi empenyas;
tu tindrás ton merescut.
- MANUEL. Y qu' haig de tenir, criatura!
- FELIP. Te donarè una amargura
que... veurás. tu t' ho has volgut.
Ès clá, aquí entre capellans...
- MANUEL. No insultis als mèus parents.
- FELIP. Altres, mes que tu influyents,
voldrán favorí 'ls mèus plans
y jo 'm venjarè de tú,
créume.
- MANUEL. Y qué t' has de venjar.
- FELIP. Que no? Eh! 'T farè espolsar
del cassino, per madú!
- (Se 'n vá).

ESCENA VII

MANUEL, ROSA.

- MANUEL. Vès: y fes tot lo que vulgas.
- ROSA. Manuel!
- MANUEL. Rosa, 'ns has sentit?
- ROSA. No mès que algunas paraulas;
mes, ja prou per persuadir,
á tothom que 't sentís dirlas,
de que ets noblement altiu
y de que amor digne y honra
no mes caben en ton pit.
- MANUEL. ¿Hi ha donchs, algú qu' aquí dupte
de ma bondat?
- ROSA. Deu sè aixís;
quan ab tú jo 'm trovo aquí ara
per venirme á despedir
per sempre, Manuel!
- MANUEL. Per sempre.
- ROSA. Y per qué per sempre?
- ROSA. Aixís
m' ho han manat lo senyor Bisbe
y lo mèu senyor padrí.
- MANUEL. ¡Lo senyor Bisbe y ton oncle
lo senyor Rector!
- ROSA. M' han dit
qu' es nostre amor impossible;

que 'ns lo tenen de prohibir,
y no han volgut dir la causa;
per més que món plor han vist
y han sentit l' amarga queixa
ab que aquí los he eternit.

MANUEL. Ah! Bè, sí; ja sè la causa.
Cálmate, Roseta; es que ha vist
lo senyor Bisbe, enfadantse,
que l' havém molt desobehit
anant á n' al desafio,
després que aquí 'ls dos, humils,
l' hém deixat ab la esperança
de que havíam desistit;
però quan ell ara sá piga
punt per punt tot lo succehit
y compregui 'l bon carácter
que jo demostro tenir,
havent obrat ab justicia
y portantme bè y humil;
puig reconech que tinch culpa,
veurás com ja se 'n desdiu
y anirá endavant la boda
que es obrirse 'l cel per mí.

ROSA. No hi anirá; perque, créume:
la causa que no m' han dit
ni 'l senyor Bisbe ni l' oncle,
no pot sè aquesta que dius.

MANUEL. Y tú com sabs?...

ROSA. Perque passa
que jo may t' ho havia dit;
pera no donarte pena,
que ja desde l' altre estiu
me va costant moltes llágrimas
lo que l' oncle tot sovint
rebía del senyor Bisbe
cartas que 'm llegia á mí,
constant sempre, demanantli
que 'l nostre amor impedís.

MANUEL. Que impedís la nostra boda?

ROSA. Lo mateix es.

MANUEL. Cert que sí!

Y tu, dihente aixó, qué pensas?

ROSA. Lo que pensar m' es precis.
Mana 'l senyor Bisbe al oncle,
l' oncle mana igual á mí
y jo no 'm sento ab prou forsa
pera al oncle desobehir.
Adèu. Manuel mèu; per sempre;
nostra esperança ha finit.

MANUEL. Mes quina pot ser la causa
que 'ns puga afligir aixís?

ROSA. Aixó es lo que jo penso:
qu' es: en qué pot consistir?
MANUEL. M' has dit tú que 'l senyor Bisbe
no vol dirla...
ROSA. No.
MANUEL. ¿Y m' has dit
que també calla 'l teu oncle
ab igual reserva?
ROSA. Sí.
MANUEL. Qué deu ésse?
ROSA. Qué pot ésse?
MANUEL. (Si fòs!...)

ESCENA VIII

Los mateixos, VENTURA.

VENTURA. (Buscant). ¿M' heu vist per qui dins
un plat ab una cullera
y una tassa?
MANUEL. Ah!
ROSA. La Ventura!
VENTURA. Vaja! Semblo una criatura!
Vejam si... (Busca per altre cantó).
MANUEL. Ventura, espera.
ROSA. (Tens rahò que potser ella...
MANUEL. No 's pert res en preguntar).
VENTURA. Re; 'l cap se me 'n vá á rodar.
ROSA. Escolta.
VENTURA. Fills, me faig vella!
MANUEL. Bè, sí; ja ho sabém; per çó
t' enfadas tant sempre ab mí.
VENTURA. Ah! No. Tu 'm fas pertení
perque ets un mofeta. Bo!
ROSA. Sí; pero després te passa
l' enfado y l' estimas.
VENTURA. Ah!
Que l' estimo jo? Está clá.
Fins crech que l' estimo massa.
Com que la pobre Madrona
mà germana, que al cel siga,
sempre 'm deya: 'N pots sè amiga
que es una bona persona
ab tòt y ser lliberal,
jo li menò estimaciò;
perque 'l crech un bon minyò
incapás de fer cap mal.
MANUEL. Bè. Donchs, si m' estimas, ara
es quan m' ho pots provar bèl...

VENTURA. Probarho jo? Qué puch fè?

MANUEL. Tu sabs que 'ns casém.

VENTURA. No encara;
per Sant Cristófol, la Rosa
va dirme.

ROSA. Bè; tot es hú.

MANUEL. Nos casém, y prou sabs tu
que 'l senyor Bisbe s' hi oposa.

VENTURA. Ay, pobre de mí! Jo no.
S' hi oposa!

ROSA. Sí; y com sabém;
perque tots la reparém,
la gran consideraciò
ab que 'l senyor Bisbe 't parla,
voldríam que tot seguit
nos diguesses si has sentit
una rahò qu' ell pugà darla
com causa prou atendible
per impedí 'l casament.

VENTURA. No: 'l qu' es en aquest moment...
Ay, Dèu mèu, sembla impossible!
¿Ès á dir que sa ilustríssima
diu que no us podeu casar?

MANUEL. Y mes; qu' ell s' hi oposará.

VENTURA. Válgam la Verge Santíssima!
¿Y donchs, y la roba blanca
que tú ja tens feta?

ROSA. Ah!
Servirá per professá;
perque, Ventura, 't sò franca.
Si jo ab en Manuel no 'm caso,
me tancarè en un convent.

MANUEL. No 'm darás tal sentiment;
perque, créume, Rosa: baso
en l' amor que per tu sento
ma ditxa y mon pervenir,
y pérdrè á tu, es morir.

VENTURA. Y es clar, si aixó 'm sembla un cuento
que 'm contan!... Es clar que estant
enamorats com estéu,
si ara 'l casament desfeu
us aniréu aprimant
y estrintintvos y aflaquentvos,
y perdent la gana... ¿y ell
al darvos aquest tropell
no vos ha cridat per dirvos
es per çó, ó per lo altre?

MANUEL. No.

ROSA. Es dir, no...

MANUEL. Bè; quasi sí.

ROSA. Veurás, ell va parlá ab mí

pero sens dar-me la rahò
d' havé aixó determinat.

MANUEL. No mes que impossible es
y que no hem de pensar mes
en nostra felicitat.

VENTURA. Res donchs; ja tinch lo motiu.

ROSA. Y 'ns lo pots dir?

VENTURA. Sens tardar;
pero ¡ey!

(Demanant reserva).

MANUEL. Prometo callar.

ROSA. Y jo.

VENTURA. Donchs no 'm descubriu,
pero creguéu qu' es no mes
perque tu ets republicá.

MANUEL. Vols dir?

VENTURA. Es d' un taranná,
tan bó y tan senzill com es
lo senyor Bisbe, que diu
que 'ls republicans són bojos;
no dolents, y 'ls hi diu rojos,
que crech jo qu' es un motiu.
Y tè rahò, pobre senyor!
¿D' hont diastre vos ha surtit
aquet diable d' acudit
que jo tremolo de por
sols de pensarhi, de du
al cap la gorrota aquella
tota mitj torta y vermella
que no la porta ningú
sinò vosaltres?

MANUEL. Jo?

VENTURA. Bè!

Tú per casa dus casquet
y per surtir dus volet
y no las dus may, ja ho sè,
pero la dú 'l de cal sastre
y algun altre per fer broma
y, vés si es ben vist un home
duhent cresta com un pollastrel!

ROSA. Donchs, no es aixó 'l que ho desfá;
perque ho sè millor que tu.

VENTURA. Que ho sabs, dius?

ROSA. Y ben segú;
perque sè que 'n va parlá.

VENTURA. Fills! Donchs, alashoras si
que no sè 'l que pot sè aixó.

ESCENA IX

Los mateixos, MARCEL.

- MARCEL. Pero vos ho puch dir jo
que, per çó, he vingut aquí.
- ROSA. Tu!
- MANUEL. Marcel!
- VENTURA. Calleu!... Que diga;
y ell dirá perquè ha parlat.
- MARCEL. Jo, que sè qu' ho he causat
sens valerm' de cap intriga
y del tot ignocentment.
Mes, honrat y home de cor,
vinch per aixugaus lo plor
y obrar, com dech, llealment.
- ROSA. Parla, donchs.
- MANUEL. Ab ansia espero.
- MARCEL. Quan, com ja vaig dir ahir;
per la Rosa, vaig sentir
l' amor que ja considero
avuy pe 'l mèu cor perdut,
com que 'l venero y admiro,
al Senyor Bisbe vaig dirho
per tení ab ell un escut.
Com tots ja sabéu, m' estima
ab amor noble 'l prelat
y ell, de desde ma orfandat,
es qui m' ampara y m' anima;
y allavors, quan li vaig dir
aquest mèu perdut amor,
va sonriure 'l bon senyor
y ma passió va aplaudir.
Pero:—Tu ets un nin, Marcel
me va dí, y, perque la Rosa
puga ser la tèva esposa
ab amor sempre fidel,
has de poder ostentar
ofici, si no carrera,
per ab ell ta vida entera
podé á n' ella dedicar.
Logra aixó, sonrihent va dirme,
calla entretant ton amor
y, quant sent home d' honor.
pugas un jorn oferirme
medis honrats per casarte,
jo per tu demanarè
á la Rosa y 'm plaurè
jo mateix la ditxa en darte.
Res mes me vá haver de dir.

Per tant, re 'm semblava car;
nom volia, y or, y 'l-mar
dihentmho al cor, m' ho va oferir.
L' oncle 'm va donar permís
deplorantho mòlt; la Rosa
y l' Angeleta, ta esposa,
desitjant véurem felís
van abressarme, y, valent,
vaig llensarme jo á la mar,
volent mon amor guanyar
al fòns de sòn element.
Va sè en vá. Dèu no há volgut
tanta ditxa per mon cor;
va sè en va, lluny tot mon plor
d' anyoransa condolgut.
Va sè en va arribar la nau
quasi fins á tocá al cel,
va sè en va l' espant cruel
de véurem al fons del cau
del abím, semblant que iradas
las onas damunt de mí
m' anavan á enterrá allí
junt ab mas ditxas somniadas.
Va sè en va lo pavoròs
terratrémol qu' esferehía
dels trons de la artillería
quan, en lo Callao, honròs
va sè 'l dirse fill d' Espanya
per havé Espanya vençut;
es en va dur com escut
y recort de tanta hassanya
la creu del mérit naval
y l' honrós grau de tinent
de navío, com present
dut á un amor tan lleal.
L' estel del Nort qu' á mí 'm guiava
es d' un altre cor estel,
ton amor es d' en Manuel
morta ja la qu' ell aymava,
y mos somnis de ventura,
ma ilusiò, ma fé, mon plor,
ma constancia, y fins mon cor
y ma passada amargura,
s' ha vingut aquí á enfonsar
ab l' amor qu' he perdut ara,
com se va enfonsar mon pare
davant mí á n' al fons del mar.

VENTURA. Pobret!

ROSA. Oh! Se 'm trenca 'l cor!

MANUEL. Marcel... Si fòs concedit
doná un amor al olvit,
com se pot doná un tresor,

mon amor jo olvidaria
pera ferte á tú ditxòs.
MARCEL. No; ni que possible fos
tampoch jo aixó may voldria,
perque ni 'l volé aixó tu
endolsiría ma estrella,
quan l' amor que sent per tu ella
no l' arrenca ja ningú.
No; uníuvos: tot l' obstacle
que hi há en que us uníu, jo sè,
perque ho endevino bè.
Lo Senyor Bisbe 'l miracle
creu obrar de que la Rosa
vencent són amor aquí,
prefereixi ara de mí
ser la enamorada esposa;
mes quan jo li diga lleal
que la ditxa vull dels dos,
lo vostre afany amoròs
quedarà complert com cal
per mes que, per estraviadas
jutjantlas ell, d' en Manuel
li dongan sempre rezel
las ideas avansadas.

ESCENA X

Los mateixos, lo BISBE.

BISBE. S' enganya, donchs, Don Marcel.

MANUEL. (Ell!)

MARCEL. (Lo senyor Bisbe!)

ROSA. (Oh!)

(En que vá á parar aixó?)

VENTURA. (Ajúdans, Reyna del cell!)

BISBE. La causa que á mí m' obliga
á ser sever, no es estat
may lo que vosté ha pensat,
per més que ab bon zel ho diga.

Y com conech jo l' intent
de vosté, y jo sè que creu
que ausentantse, noble, treu
l' obstacle á n' al casament,
jo vinch aquí suplicant
que no marxi, per favor,
fins que sol ab lo senyor
hagi parlat jo un instant.

MARCEL. Será com vol sa Ilustríssima.

(Se 'n vá).

BISBE. Tu, Rosa...
ROSA. (Anantsen). (Oh! Jo ho sabrè).
BISBE. Y tu, Ventura, també
dèixans sols.
VENTURA. (Verge Santíssima!
Qué deurá passá ara aquí?)
(Se 'n vá).

ESCENA XI

MANUEL, lo BISBE,

(Que tanca totas las portas).

MANUEL. Oh! Perqué estich tement dols?
BISBE. Ah! A la fi havém quedat sols,
y no estranyi gens que així
tanqui ara 'ls portals aquets;
á poguer, prou no 'm seria;
á poguer, fins doblaría
lo gruix d' aquestas parets.
MANUEL. No m' extranya ni 'm dol, jo
li demano com mercé
saber clá y de bona fé
l' entrenall de tot aixó.
BISBE. No obstant, vull probar avans
pera sè ab vosté clement.
¿Renuncia al casament
objecte ara de sos plans?
MANUEL. No!
BISBE. Me dol, de bona fé
perque haurá de renunciarhi
y llavors deurá abdicarhi
ab lo cor tot de fel plé.
MANUEL. No hi ha re que ja no afronti:
ni que siga 'l cor y 'l cap.
BISBE. Dirè, donchs, lo que ja sab (S' assentan).
y que vosté vol que ho conti.
Anys enrera, majordona
era del senyor Rector
lo sèu oncle, la Madrona,
qu' era una bella persona
tota caritat y amor.
Ella com mare amorosa
á la Angeleta volía,
y tant ascendent tenía
la pobre vella en la esposa
que 'l Senyor donat li havia,
que ni 'l secret més petit
qu' ella tinguès en son cor
li havia may escondit,

y tot, tot li havia dit
entre sonris ó entre plor.

MANUEL. Oh! ¿Llavors vostra excelencia
sab?

BISBE. Tota la trista historia
de dos crims y una inclemencia
qu' es de vosté en la conciencia
serp de foch, per la memoria,
perque ja al primer rezel
de que sa infelissa esposa
l' havia afrontat, cruel
la llensá en lo plor de fel
d' una agonía horrorosa.
No la portá á un tribunal
pera judicar sa falta
ó son crim, no: vil, brutal
ab una astucia infernal
que sols lo pensarla exalta,
la condempná á la agonía
de matarla lentament
morint de dol, nit y día,
y al món duhent la hipocresía
d' un rostre sempre sonrihent
fins que, al fi 's va enmalaltir
de tan sufrí y tan plorar,
y sa mort va esdevenir
just quan lo metje va dir
que s' anava ja á curar;
mes la Madrona estimava
la morta ab idolatría,
de vosté ja sospitava
y entre 'l pló amarch que plorava
tota la nit d' aquell día,
per l' infern entenebrat
va passarla ab afany víu
cercant en lo ja glassat
cadavre, no amortallat
encara, lo cruel motiu
de tan impensada mort,
fins que á la fi la pobreta,
per desgracia, ó bè per sort,
perque aixó 'l cel ho decreta,
va veure al damunt del cor
de l' Angeleta, un petit
abcès quasi bè invisible,
y, ab lo cor d' horror tranzit
trová, quan l' haguè enfondit,

(Mostrantla en un estutx).

aquesta águlla terrible,
que sens per res sortí á fora
fins al cor era enfonzada
y ara es proba acusadora

de la mort cruel y traidora
d' aquella desventurada.
Imagínis, al tenir
la Madrona entre sas mans
l' agulla, ¿qué va sentir?
Lo dolor que va sufrir
la tè ja avuy entre 'ls Sants.
Com á l' Angela estimava,
estimava á la Roseta
y al senyor Rectò apreciava
y sabía que 'ls matava
si de la trista Angeleta
los deya la horrenda mort.
Allavors, ab bon acert
li va dá un consell sòn cor;
no cridá per bona sort
al jutje, que, si ho fá, 'l pert;
va anar á véurem á mí
portantme 'l cos del delicte.
Jo que callès-li vaig dí
y callá fins á morí.
sens voler justícia estricta.
Mes jo li vaig fer firmar,
al morir, un document
que dins d' un plech va tancar
y un Notari va guardar,
dihentli condicionalment
que darmel debía á mí
sempre que 'l reclamès jo,
sabent de cert ab aixó
que, si vosté vol finí
ab fama d' honrat y bo...

MANUEL. Oh! Pietat!

BISBE. Ha d' acceptar
la condició ja imposada
de á la boda renunciar,
ó aquest plech vaig á entregar
qu' es proba testimoniada.

MANUEL. Oh! Si aquesta boda es
la esperansa de ma vida!

BISBE. Fòra un crím que la logrès.
Va tancarse en un procès
ab la sèva acció envilida,
y ara may deu poder dirse
lo que d' horror fa escruixí
y de vergonya morir-se.
No pot ab la Rosa unir-se
de sa germana 'l butxí.

MANUEL. Mes també tè de pensar
sa ilustríssima, que 'l món
al anarme á delatar
s' omplirà fins á vessar

de la historia d' un afront.
Afront que si bè s' hi pensa
concedit porta 'l perdò;
sa veu es l' acusaciò,
escolti ara la defensa.
— Un cop ja ab la proba certa
de mon dol y del crím sèu,
jo, pera 'ls dos, entorn mèu,
vaig veure la tomba oberta.
Mes aquella ánima impura
tenía un cos tan hermòs
que 'm va semblar horroròs
torná en pols tanta hermosura.
En vá fòren mos intents.
Va ser á terra llensat
lo punyal que havia alsat
ab assessins pensaments.
Va ser á trossos trencada
contra 'l mur la cristallina
copa ahont ja la matzina
per matarla era posada;
y en lloch de posá en son cor
quelcom per ferla finir,
vaig inundarme en un mar
de llágrimas del mèu cor.
De sopte, altívol, seré,
y en los ulls lo plor secát
perque tot l' havían dat
plorant la mort de ma fé,
vaig, ab cor enter, resoldre
abandonarla. ¡Ay de mí!
L' amor mé clavava allí
quan mes m' havia de doldre
que, ab deshonra y gelosía
que á mon cor son crím portava,
mes encara la estimava
que quan son crím no sabia.
Al veure aixó 'm vaig quedar
sens res poguer decidir:
ni matarla, ni fugir,
ni poderla perdonar,
ni morir jo... Si moría,
tambè cèch d' amor, pensava
que jo en lo món la deixava
y ja may mes la veuria,
y pensá en nò veure á n' ella,
tant vivint, com essent mort,
era quedar sense nort,
sense guía, sens estrella.
Oh! Era un conflicte cruel
que Dèu va semblar finir,
la infame vá enmalaltir.

Piadòs l' Etern, desde 'l cel
anava á fer lo que jo
pogut encara no havia:
matarla de malaltia
y venjarme essent jo bo.
Mes ay! que la mort no acut
quan nos ha de dar la ditxa,
y, si un la vol, si 's desitja,
la Mort se 'ns torna salut.
Aixís va ser. Com jo ella
tambè en la Mort esperava,
y al mirar que s' allunyava
comensá á malehir sa estrella.
Una nit... fins dins ma fossa
recordarè aquella nit,
qu' encar avuy, esfarehit,
sento que 'l cor me destrossa.
Ella jeya, jo... torbada
la rahò, vivint ab trevall
passejava amunt y avall
com una fèra engabiada,
y plorava, ella 'm sentia
plorá, y plorava tambè,
y 'm vá dir:—Manuel, viurè,
no 'm moro, com presentia.
No 'm moro, veig que segueixes
en la desesperaciò
y... la paraula, perdò,
may la dirás; tu ho coneixes:
Acabi aquesta agonía.
Jo tinch un medi pensat
que 't deixaré á tu lliurat
fent lo que jo may podria.
—Vina! Vina! 'M va cridar,
y jo hi vaig aná amatent,
y ella 'm va doná al moment
fentme la sanch congelar,
una agulla, aquesta. ¡Oh!
¿Qué passá llavors per mí
que 'l crim vaig cometre allí
y encar no m' ho explico jo?
Jo era, assombrat d' horror,
un autómata; una má
la meva va subjectá
y la guiá buscant un cor
y jo, abstret, maquinalment
durme á aquell cor vaig sentirme,
fins qu' ella:—Clava!—va dirme,
y vaig apretá inclement,
cruel; mes sens donarmen compte;
vaig apretá, y, al instant,
vaig veure á n' ella finant

y... prompte... Oh! Sí! massa prompte,
se va allargar... fit á fit
va mirarme, va quedarse
erta, freda, va glassarse
y... tot havia finit,
Del acer dins del seu cor
ni un punt á fora 'n guaytava;
jo allí 'l cadavre mirava
á través d' un mar de plor.
Plor que m' hauria ofegat
si no hagués vist davant mí
semblantme que era ella allí
que havia ressucitat,
la desventurada Rosa
sa germana, tan semblanta
á n' ella, que, en pena tanta
va semblarme que amorosa
la morta 'm tornava 'l cel,
y així 'l plor me vá secar
y aixó me vá consolar
sentint fins de viure anhel,
y ara qu' ella es lo mèu goig,
ara qu' ella es ma ventura
y que ab la seva hermosura
m' ha lliurat fins de ser boig,
voleu que á la negra sort
torni d' un passat terrible...
Oh! No! Aixó may! Impossible!
primer perdut! Primer mort!

BISBE. May! A la misericordia
va preferir la justicia
vosté, y vull que se 'n recordia;
may hi podrá haver concordia
entre lo bè y la malicia.

MANUEL. Renunciá á la Rosa, may.

BISBE. Miri; veu? ja la porta obro.

(Obra 'l forrellach de la porta del fondo).

MANUEL. No, per pietat!

BISBE. Del esglay
que 'm causa á mí 'l seu desmay,
per cumplí, digne 'm recobro,
y ¿veu? ja no 'l guarda res;
la porta es oberta ja.

(Obrintla).

MANUEL. ¡No, pe 'l cell!

BISBE. Si sota 'l pés
d' una acusaciò surt pres,
per totas á morí 's va
sense remey...

MANUEL. Oh! No! May!

BISBE. Y encara aquí avuy no acaba...
Aquell nom que tan aymava,

tot lo qu' era 'l sèu esglay,
perque 'ns aterra si 'ns posa
la má al damunt lo butxí.

MANUEL. Oh! No! May! De mi disposa.
Renunciho ja á la Rosa,
fassi 'l que vulgui de mí.

BISBE. Oh! Ramon! Rosa! Marcel!
Joan! Ventura!

(Obrint las portas y cridant per tots cantons).

ESCENA ÚLTIMA

Las mateixos, los indicats, apareixen per totas las portas.

MANUEL. Oh! Pietat.

BISBE. Sí; y la tinch de tan bon grat
perque així m' ho ordena 'l cel;
penedit vosté accedeix
finint lo nostre conflicte;
donchs proba y cos del delict
ab vosté desapareix.
Tingui.

(Li entrega, y Manuel s' ho desa).

MANUEL. ¡Oh!

BISBE. Y á res se m' oposi
de lo que ordenarè jo.

VENTURA. Cridan?

JOAN. Qui hi ha?

RECTOR. Com! ¿Qu' es aixó?

BISBE. Es que basta que disposi
jo una cosa, per al acte
ser puntualment obehit,
y, com ja t' havia dit,
tenim que resulta exacte
que en Manuel, mòlt respectuòs,
per rahons qu' ell sab y sent,
renuncia al casament
de la Rosa, y que l' espós
que la Rosa m' accepta ara
per honrat y noble y bo
es en Marcel á qui jo
protegint segueixo encara.

RECTOR. Ay, válgam la Verge pura!

VENTURA. Es potser qu' estich somiant?

MARCEL. Senyor...

JOAN. Sí...

BISBE. Es qu' esteu dubtant?

RECTOR. Sería massa ventura.

BISBE. Contèstilshi, donchs, Manuel.

MANUEL. Aixó es la pura vritat. (Lluytant).
Rahons que aquí se m' han donat
fan que jo cedeixi 'l cel
de ma ditxa al mèu amich.
Perdona y olvídam, Rosa.

BISBE. No es ell, es Dèu qu' ho disposa.

ROSA. Donchs, lo mateix de mí 'ls dich.
Rahons que jo hi escoltat
desde allí, sens que vostés
s' ho pensessen...

MANUEL. Oh! (Has sorprés
lo que aquí 'ls dos hem parlat?

ROSA. Sí... sò prudenta... sò bona
mes al cap y á la fi dona,
per matã al dupte he faltat,
y un cop tas rahons sentidas
se m' ha arrencat al moment
del cor l' enamorament
pe 'l qui hauría dat cent vidas.
Oh! 'L cor m' umples d' esperança
no mes que ab lo goig que 'm dónas.

MANUEL. Ditxòs tú que així perdónas
y del desdeny prens venjansa.
Jo, deixant aquí mon cor
fet á trossos, marxarè;
olvidarè ó morirè
no sè que farè ab mon plor.

(Anant com despedintse de l' un al altre).

Fèsla ditxosa, Marcel.

Fèsko tú ben ditxòs, Rosa.

Entre tu y jo s' hi interposa
la maledicció del cel.

Mes t' estimo ab tal amor
que, entre jo y vostre gosar
haig d' interposarhi 'l mar.

(Aixó apart).

Véurel de prop me fa horror.

ROSA. Pobre infelís!

MANUEL. Anèm, Joan.

JOAN. Quan vosté vulgui.

MANUEL. Perdò

demano á quants hagi ofés.

De vosté... oncle... no 'n vull res.

No 'm tingui ni compassiò.

Vaig lluny, molt lluny, per si allí

l' olvit puch trovar per sort.

Si un jorn sabeu que ja he mort

planyeume y reseu per mí.

(Se 'n va; mes al ser al fondo, veu á Rosa prop de Marcel y
diu desesperat):

¡Ah! ¿Y aquest martiri etern
será 'l de tota ma vida?...

No. Primer d' un cop finida!
Primer que vèureu, l' infern!

(Y havent tret ràpidament l' agulla del estotx, desesperat se la clava acabantse d' apretar ab lo mateix estotx que després llensa).

ROSA. Oh! Manuel!

BISBE. Verge divina!

ROSA. ¿Qué has fet, desdixat?

MANUEL. Oh! Sí.

M' he clavat l' acer aquí!

(Baixa y cau agonizant al mitj del prosceni. Lo rodejan tots ab lo mes viu interés).

¡Adèu Rosa!

(A Rosa y estrenyentli la mà ab amor).

ROSA. Oh! Dèu mèu! Fina!

MANUEL. Sí... ja no 'm lliura ningú
del gel que en la sanch se 'm posa.
Ja sabs que t' ho deya... Rosa...
jo no puch viure sens tú...

MARCEL. Oh! Joan! Vés...

BISBE. (Que li te 'l pòls). No. Es en va tot.
No mes hi es á temps ja 'l cel.
Penedeixten, creu, Manuel,
Dèu es tot pietat, y un mot
pot esborrar lo tèu crím.

MANUEL. Hi crech... sí.

BISBE. Oh! Dèu sía lloat!

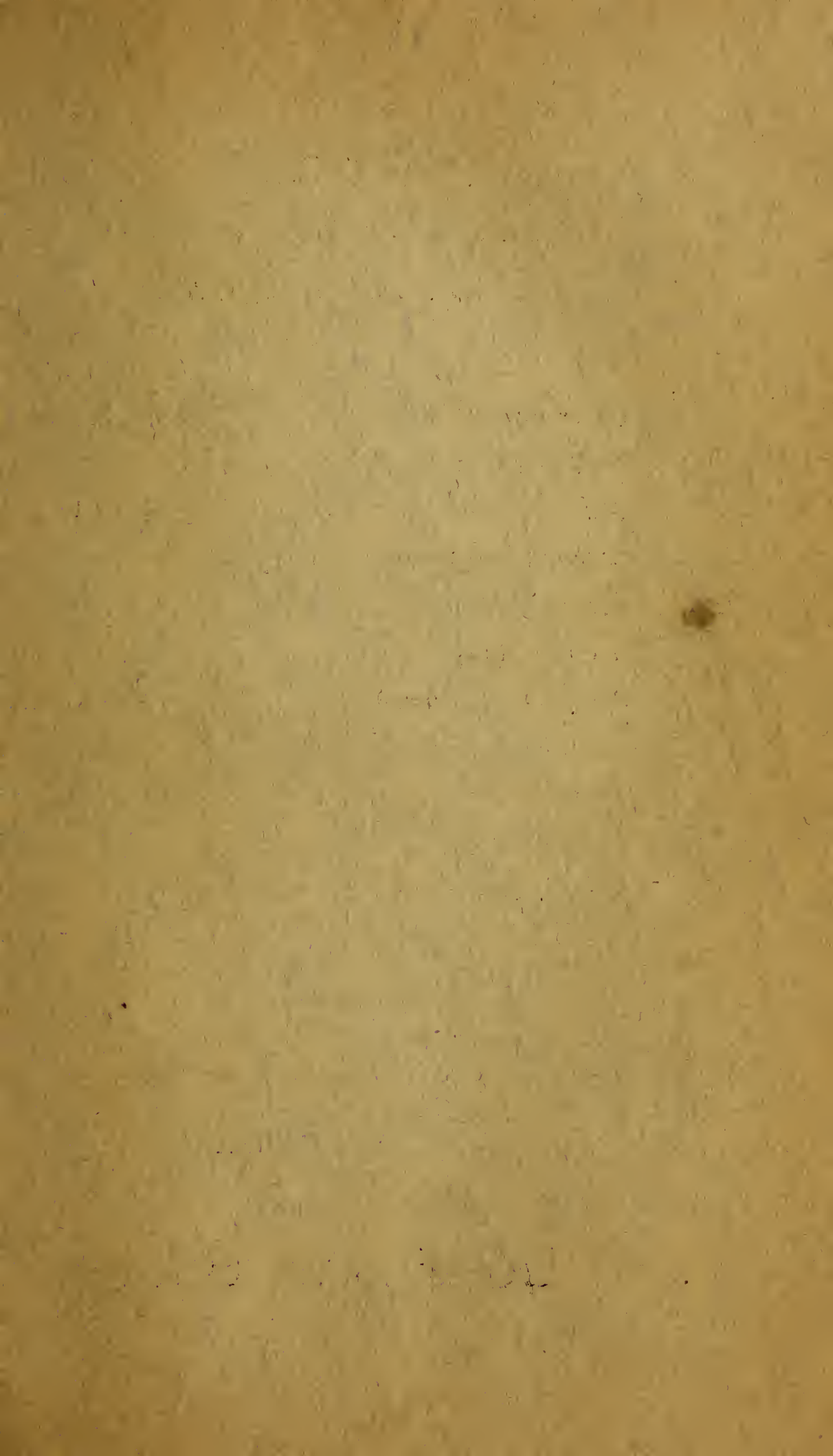
Ta contrició t' ha salvat.

MANUEL. Hi crech... sí... aprop del abím
veig la hermosa perfecció
de la justícia del cel...
Vaig ab ella jo ser cruel...
ara ab mí ho he sigut jo.
Y es perque en lo món recordia
sempre la humanal malícia,
que primer que la justícia
deu ser la Misericordia.

(Mor de cop, cayent en terra y quedant en brassos del Prelat.

Tots los altres personatges quedant al entorn, uns drets, altres agenollats y plorant. Quadro).

OBRAS

DEL MATEIX AUTOR

que 's trobaran en las principals llibrerías

Lo Coronel d' Anjou.	Novela
La Masía dels amors.	Poema
Cap de ferro	Id.
Mireyo (Traducció).	Id.
Las malas llenguas.	Drama
Bach de Roda..	Id.
Cançons de la terra.. . . .	3 volúms
Lo llibre dels noys.	1 id.
Alazarch.	Romanç
Jardinet d' orats..	1 volúm
Las set baladas.	1 id.

EN PREPARACIÓ:

LO COMTE FLORIS